

AN ROINN OIDEACHAIS AGUS EOLAÍOCHTA

SCRÚDÚ NA HARDTEISTIMÉIREACHTA 2001

GAEILGE

ARDLEIBHÉAL GNÁTHLEIBHÉAL BONNLEIBHÉAL

TUAIRISCÍ NA BPRÍOMHSCRÚDAITHEOIRÍ

GAEILGE-ARDLEIBHÉAL

TUAIRISC AN PHRÍOMHSCRÚDAITHEORA

PÁIPEAR I AGUS PÁIPEAR II

1.0 Réamhrá

Táthar ag súil go mbeidh an Tuairisc seo ar Scrúdú na hArdteistiméireachta, Ardleibhéal, 2001 tairbheach do mhúinteoirí Gaeilge agus do dhaltaí agus iad ag ullmhú do scrúduithe amach anseo. Is é aidhm na Tuairisce ná léargas a thabhairt ar an gcaighdeán a bhfuiltear ag súil leis ag an leibhéal seo agus dea-chleachtais teagaisc a mholadh.

1.1 Leagan amach an Scrúdaithe

Tá **ceithre** chuid i Scrúdú na hArdteistiméireachta Gaeilge, Ardleibhéal.

Is iad sin:

- (a) An Bhéaltrial
- (b) An Chluastuisicint
- (c) Páipéar I
Ceapadóireacht agus Léamhthuisicint
- (d) Páipéar II
Cúrsa Litríochta agus Stair na Gaeilge.

Uasmhéid Marcanna: 600

A. An Bhéaltrial (150 marc)

Agallamh c.15 nóiméad idir scrúdaitheoir agus an t-iarrthóir atá i gceist leis an mBéaltrial.

Bhí sleachta próis a bhí molta ag an gCoiste Cúrsa agus faofa ag an Roinn le léamh den chéad uair i mbliana. Is sleachta iad seo nach mbaineann leis na téacsanna atá ar an gCúrsa Ainmnithe.

Comhrá ginearálta a bhíonn i gceist sa chuid eile den Bhéaltrial.

Bronnadh marcanna faoi na catagóirí seo a leanas

(a) Léitheoireacht (30 marc)

Tá 5 ghiota ar bith as na 15 ghiota próis atá sa Cháipéis BT. 4B le hullmhú ag gach iarrthóir don Bhéaltrial. Tugtar nóiméad amháin don iarrthóir chun an giota a iniúchadh sula n-iarrtar air/uirthi é a léamh os ard.

(b) Comhrá Ginearálta (120 marc)

i) Stór Gaeilge (75 mharc)

Bronntar formhór na marcanna ar an ngné seo den teanga. Is éard a chiallaíonn Stór Gaeilge anseo ná an cumas cumarsáide atá ag iarrthóirí sa teanga agus an scóp atá acu déileáil le fairsinge ábhar.

ii) Cumas Teanga

Tá fuíollach na marcanna le fáil ar chruinneas Gaeilge an iarrthóra, is é sin an cumas atá aige/aici príomhghnéithe de cheart na teanga a úsáid go cruinn.

Féach an cuntas cuimsitheach ar imeachtaí na Béaltrialach i gcoitinne.

B. An Chluastuiscint (100 marc)

Scrúdú C. 40 nóiméad atá i gceist. Éistíonn iarrthóirí le comhráite agus le míreanna ar téip. I mbliana, bhí 45 fhocheist le freagairt. Mar is gnáth, bhí na trí mhórchanúint le cloisteáil ar an téip agus cothromaíocht idir glórtha fear agus ban.

C. Páipéar I (170 marc)

Tá dhá chuid sa pháipéar seo: Ceapadóireacht agus Léamhthuiscint.

Bhí rogha ag na hiarrthóirí maidir leis an gCeapadóireacht idir Aiste, Scéal, Alt nuachtáin/irise agus Díospóireacht/Óráid.

Bhí dhá Thriail Léamhthuisceana ann: píosa faoin bhfeachtas uachtaránachta i Meiriceá agus píosa faoin reathaí, Emil Zátopek.

D. Páipéar II (180 marc)

Bhí an cúrsa nua litríochta á thástáil den chéad uair i mbliana agus bhí leagan amach dá réir ar an Scrúdpháipéar.

Bhí ar iarrthóirí rogha a dhéanamh idir Cúrsa Ainmnithe agus Cúrsa Roghnach agus dhá cheist - (a) agus (b) – a fhreagairt, ba chuma cén rogha a rinne siad.

Bhí ceist ar Phróstéacs Breise agus ceist ar Dhánta Dualgais Breise le freagairt chomh maith.

Eolas ar Stair na Gaeilge, idir Litríocht is Teanga, a bhíonn á thástáil i gCeist 4.

Ceithre cheist le freagairt:

Ceist 1- PRÓS AINMNITHE nó ROGHNACH (a) agus (b)	(40 marc)
Ceist 2- PRÓSTÉACS BREISE (a) nó (b)	(40 marc)
Ceist 3- FILÍOCHT AINMNITHE nó ROGHNACH (a) agus (b) &	(40 marc)
DÁNTA DUALGAIS BREISE (a) nó (b)	(40 marc)
Ceist 4- STAIR NA GAEILGE Dhá cheist as sé cinn le freagairt	(30 marc)

2.0 Mar a d'éirigh le hiarrthóirí sa Scrúdú

Líon iarrthóirí: 15,719. Fuair an líon céanna (9.4%) A is a fuair anuraidh; mar an gcéanna le grád B (31.4%). Bhí titim 0.9% ar an líon a fuair C le hais torthaí na bliana seo caite: 38.4% i mbliana. Bhí titim 1% ar an líon iarrthóirí a fuair grád D i mbliana i gcomparáid le 2000.

D'éirigh le 79.2% de na hiarrthóirí grád C nó grád níos airde a bhaint amach. Bhí titim 0.5% ar an líon iarrthóirí ar theip orthu grád D a fháil i 2001 i gcomparáid le 2000.

Is cosúil go raibh iarrthóirí ag tabhairt faoin leibhéal seo nach raibh ullmhaithe chuige nó nach raibh ar a gcumas tabhairt faoi. Tháinig faisnéis ó scrúdaitheoirí go raibh ionaid áirithe ann nár éirigh le haon iarrthóir iontu pas a bhaint amach. Tá sé seo deacair a thuiscint nuair atá dhá leibhéal eile den Scrúdú ar fáil.

Féach tábla in Aguisín 1.

3.0 Anailís ar an Scrúdú

3.1 An Bhéaltriall (Feach Tuairisc ar an mBéaltriall)

3.2 An Chluastuiscint

Cuid A: **Fógra 2**; Ceist 2; 3(a) – “cuimsitheach” ar lár go minic;
3(b) – praiseach déanta de;

Cuid B: **Comhrá 1**, An Dara Mír, Ceist 1, gan an freagra iomlán tugtha;

Comhrá 2, Ceist 3, an “gearán” michruinn ag roinnt mhaith;

Comhrá 3, An Dara Mír, Ceist 2, *leathbhliain* in áit *dhá bhliain* ag 99% de na hiarrthóirí. Cúrsaí canúnacha, ní foláir, a chuir amú na hiarrthóirí.

Cuid C: Gan mórán deacrachtaí anseo; ach gan é a bheith ar chumas iarrthóirí, fiú na hiarrthóirí is fearr, ainmneacha na n-Eagraíochtaí Stáit agus na Ranna Rialtais a litriú i gceart.

Bhí na scrúdaitheoirí comhairleacha ar aon fhocal faoi nach gcuirtear dóthain béime ar chruinneas ná ar litriú na Gaeilge.

3.3 Páipéar I: Ceapadóireacht

Fáiltíodh roimh na hábhair cheapadóireachta a bhí ar an bPáipéar.

Ba iad na ranna A – An Aiste – agus C - An tAgallamh – ba choitianta a freagraíodh. Ba é A(c) – **Éireannachas – cad é féin** – rogha na coitiantachta. Tugadh faoi deara i gcás na haiste seo agus i gcás lear mór de na haistí eile, go raibh an-chuid den ábhar réamhullmhaithe ag iarrthóirí.

Murab ionann is blianta eile, ní raibh mórán tóra ar rogha B. Bhí laghdú c.10% ar líon na n-iarrthóirí a thug faoi B – An Scéal. Ina measc siúd a thug, bhí an láimhseáil lag go leor.

Thug beagáinín níos lú ná 20% faoi C – Alt Nuachtáin/Irise – ach arís ropadh slaimicí réamhullmhaithe síos gan mórán airde ar an tasc a bhí le comhlíonadh. Is annamh a deineadh cíoradh agus ionramháil ar ábhar an ailt féin.

I gcás D – Díospóireacht/Óráid – thug níos lú ná 10% de na hiarrthóirí faoi. Roghnaíodh D(a) níos minice ná D(b) ach, ar an iomlán, is beag iarrthóir a thug faoin ngné seo den Cheapadóireacht.

Ba iad seo a leanas na laigí ba mhó a tugadh faoi deara sa Cheapadóireacht i mbliana.

- Neamhaird, go rómhinic, ar an tasc a bhí le comhlíonadh; neamhaird, ach go háirithe, ar eireabaill theidil na n-aistí ar ghá ionramháil a dhéanamh orthu;
- Slaimicí d’ábhar réamhfhoghlamtha sáite isteach i gceartlár na n-iarrachtaí;
- Ní raibh mórán d’ábhar cruthaitheach, cumarsáideach, ná d’ábhar pearsanta le sonrú i mbliana;
- Gaeilge mhíchruinn bhacach.

Cé go raibh foclóir fairsing ag roinnt mhaith iarrthóirí ardchumais ina gcuid iarrachtaí, ní raibh comhréir na teanga féin chomh maith céanna acu go minic.

Mhol na scrúdaitheoirí comhairleacha go mbeadh sé tráthúil iniúchadh a dhéanamh ar chaighdeán mhúineadh na Gaeilge sna hÍsealranganna sna hiarbhunscoileanna.

Braitheann siad go bhfuil faillí á dhéanamh i mbunú agus daingniú bhunstruchtúir agus bhundeilbhíochta na teanga sna ranganna seo.

Nóta: I gcás na Ceapadóireachta, cailleadh marcanna cuíosach minic toisc nach raibh ábhar na h-aiste a scríobhadh ag teacht le teideal na haiste a tugadh. Ba chóir go mbeadh an iarrthóir ullmhaithe leis an tasc a thugtar dó/di a chomhlíonadh. Ní aiste réamhullmhaithe atá á héileamh, ach an cumas tabhairt faoin tasc ar an lá.

3.4 Páipéar I: Léamhthuiscint

Ginearálta

Luadh arís i mbliana an leisce a bhíonn ar iarrthóirí ionramháil a dhéanamh ar fhocail an tsleachta in ainneoin na fainice atá tugtha i rúibric na ceiste faoi chló trom. Dá bharr seo, chaill an-chuid iarrthóirí marcanna sa cheist seo. Ní féidir dóthain béime a leagan ar thábhacht ionramháil teanga sa cheist seo.

An Fhreagairt

Bhí an fhreagairt sásúil **cé gur beag iarrthóir a fuair 60+ (as uasmhéid 70) sa cheist** de bharr easpa ionramhála a bheith déanta ar fhocail an tsleachta san fhreagairt.

2A: Bhí deacrachtaí tuisceana ag iarrthóirí maidir le **A(ii)(a)** áit nár éirigh le h-iarrthóirí míniú a thabhairt ar an dá chosúlacht idir an feachtas uachtaránachta agus feachtas ollmhór margaióchta.

2B: Bhí caighdeán na bhfreagraí beagáinín níos ísle anseo. Theip ar roinnt mhaith iarrthóirí **(v)(a) agus (b)** a fhreagairt go hiomlán agus go cruinn.

3.5 Páipéar II: An Litríocht

Ginearálta

Fáiltíodh roimh a shoiléire agus a fheiliúnaí is a bhí na ceisteanna anseo.

An Fhreagairt

Moladh ardchaighdeán an ullmhúcháin agus na freagartha i gcás an Pháipéir seo.

An Cúrsa Ainmnithe

Ceist 1: Prós Ainmnithe

Ba é *Clann Lir* rogha na coitiantachta. I gcás an mhionlaigh a thug faoi *Fiosracht Mhná* fuarthas freagraí maithe uathu. I gcás *An Lasair Choille* ba í an cheist a bhain le cruachás Shéamais ba mhó a roghnaíodh.

Má bhí locht ar an bhfreagairt anseo ba é nach ndeachaigh iarrthóirí i ngleic le foclaíocht na gceisteanna.

Ceist 2: Próstéacs Breise

Bhí an fhreagairt i gcoitinne an-sásúil.

A: Gearrscéalta: Scothscéalta

Ba é *Teatrarc na Gaililí* ba mhó a roghnaíodh agus bhí an fhreagairt thar a bheith sásúil.

Cnuasach Gearrscéalta Roghnach

Ba é an cnuasach *Ecstasy* an cnuasach ba mhó a roghnaíodh agus bhí an fhreagairt i gcoitinne an-sásúil.

B: Úrscéalta: Máire Nic Artáin

Níor thug ach dornán beag iarrthóirí faoi seo ach bhí na freagraí ar chaighdeán ard.

Úrscéalta Roghnach

Ba iad *Dialann Chaoimhe*, *Caisleáin Óir* agus *Tóraíocht Dhiarmada agus Ghráinne* na húrscéalta roghnacha ba mhó ar baineadh leas astu agus tugadh faoi na ceisteanna le cúram agus le dea-eagar. I gcás *Tóraíocht Dhiarmada agus Ghráinne*, áfach, chaill iarrthóirí áirithe marcanna toisc gur roghnaigh siad *mórphearsana* in áit *mionphearsana*.

C: Dírbheathaisnéisí: A Thig Ná Tit Orm

Bhí laigí áirithe san fhreagairt anseo; bhí na cuntais ar *Dhónal* easnamhach go leor; deacrachtaí ag iarrthóirí áirithe le *tréith*; is minic nár pléadh *tábhacht* na mionphearsana agus roghnaíodh *beirt* in ionad *triúr* i gcásanna áirithe.

Dírbheathaisnéis Roghnacha

Ba é *Peig* an téacs ba mhó go mór ar baineadh leas as anseo agus bhí an fhreagairt an-sásúil.

D: Drámaí: An Triail

Ba é cuid (i) ba mhó a freagraíodh agus ba iad *Pádraig Mac Cárthaigh* agus duine de na deartháireacha ba mhinic é ar deineadh léiriú orthu agus bhí an léiriú sin thar a bheith sásúil.

Thug roinnt iarrthóirí faoi chuid (ii) chomh maith agus rinneadh léiriú cumasach ar *thragóid* an dráma. **I dtuairim mórán de na scrúdaitheoirí ba é seo an cheist a b'fhearr a freagraíodh ar Pháipéar 2.**

Ceist 3: A: Filíocht Ainmnithe

(a): *Mac Eile Ag Imeacht*

Ba é seo rogha na coitiantachta agus moladh na freagraí a fuarthas air. I gcás (a)(ii), is léir nár thuig a lán iarrthóirí go raibh an uimhir iolra den fhocal *codarsnacht* i gceist agus chaill siad marcanna dá bharr.

Nó: *Chlaon Mé Mo Cheann*

Bhí an fhreagairt ar an gceist seo sásúil i gcoitinne. Má bhí locht ar bith ar an bhfreagairt, is é nár deineadh forbairt ar na pointí eolais ag úsáid samplaí ón téacs.

(b): *Bríd Óg Ní Mháille*

Fuarthas freagraí maithe ar an dán seo chomh maith. Ba léir, áfach, nach dtuigeann iarrthóirí céard go baileach atá i gceist le *atmaisféar* agus *friotal*.

3C: Dánta Dualgais Breise

Cath Chéim an Fhia

Tuairiscíodh go raibh roinnt mhaith den eolas a bhaineann le cúlra an dáin in easnamh ag na hiarrthóirí anseo.

Fiacha an tSolais

Tuairiscíodh go raibh laigí san fhreagairt anseo. Maidir le (i), níor tuigeadh an meafar atá lárnach sa dán i gcásanna áirithe; maidir le (ii), níor tugadh míniú sásúil ar na línte.

An Cúrsa Roghnach: Nóta Ginearálta

Tá sé soiléir ón aiseolas a sholáthair na scrúdaitheoirí cunta, nach ndearna ach **thart ar 300 iarrthóirí ar fad an Cúrsa Roghnach**. Ba lucht athdhéanta na hArdteistiméireachta iad a bhformhór.

An Prós Roghnach

In B (b), mar shampla, ba é *Clann Uisnigh* ó chúrsa 2000 rogha na n-iarrthóirí ar fad agus bhí an fhreagairt breá sásúil.

In A (b), ba é an cnuasach *Ecstasy* ba mhó ar fad ar tarraingíodh as chun an cheist seo a fhreagairt. Bhí an fhreagairt sásúil anseo chomh maith.

In C (b), roghnaíodh *Carraig an Aifrinn* nó *Pádraigín is ainm dom* mar dhrámaí roghnacha agus bhí an fhreagairt ar chaighdeán ard.

Filíocht Roghnach

I ngach cás, roghnaíodh dánta dualgais na bliana 2000 ar an chúis atá luaite thuas. Bhí an fhreagairt sásúil.

3.6 Stair na Teanga

Ba é tuairim na scrúdaitheoirí i gcoitinne nach raibh an fhreagairt chomh sásúil sa roinn seo i mbliana. Ba shásúla (a), (b) agus (f) ó thaobh chaighdeán na freagartha de. Tugadh faoi (c) agus (d) coitianta go leor ach ba mhinic a chuathas i mbun ceapadóireachta, seachas cloí le fíricí /eolas sna freagraí.

Bhí na freagraí ar (d) agus (e) lag i gcoitinne. Ba léir gur ag brath ar thuairimíocht seachas ar a gcuid eolais a bhí go leor iarrthóirí. Aithnítear go bhfuil forbairt ag teacht ar an chuid seo den Pháipéar le blianta beaga anuas.

Ní miste a lua go raibh go leor fiosrúchán sna seachtainí roimh an scrúdú faoin gcúrsa 'Stair na Gaeilge'. Bhí dearmad i gceann de na téacsleabhair a thug le fios go raibh athruithe tagtha ar an gcuid seo den Pháipéar.

Meabhraítear do mhúinteoirí agus do dhaltaí nach feidir leis an Roinn Oideachais agus Eolaíochta a bheith freagrach as eolas a fhoilsítear i dtéacsleabhair. I gcás go mbíonn aon athrú ar an Siollabas, cuirtear an t-athrú in iúl in Imlitreacha a sheoltar chuig na scoileanna.

4.0 Moltaí do mhúinteoirí agus do dhaltaí

Tréaslaítear le múinteoirí Gaeilge na tíre an dea-obair atá ar bun acu. Tá roinnt moltaí thíos a d'fhéadfadh cabhrú leis an nGaeilge a threisiú mar ábhar sna scoileanna.

1. An Ghaeilge a úsáid mar theanga ranga ón gcéad bhliain ar aghaidh. Ba chóir aistriúcháin chomhuaineacha sa rang a sheachaint mar nach gcabhraíonn siad leis na daltaí go fadtréimhseach an teanga a shealbhú. Is féidir struchtúir bhunúsacha a thabhairt do dhaltaí a chuireann ar a gcumas ceisteanna a chur i nGaeilge ón gcéad lá amach. Is féidir daltaí a chur ag obair le chéile ag bailiú eolais óna chéile agus á chur i láthair an ranga. Bíonn an t-agallamh beirte an-tairbheach le scil na cainte a fhorbairt.
2. Is féidir eolas na ndaltaí ar na canúintí a fhorbairt ag baint úsáide as téipeanna, míreanna ó Raidió na Gaeltachta, cláracha tráthúla ó TG4, dlúthdhioscaí ROM agus an t-idirlíon sa seomra ranga. Ba chóir eolas a thabhairt do na daltaí maidir leis na príomhdhifríochtaí atá idir na trí mhórchanúint. Ag an leibhéal seo, bheifí ag súil leis (a) go mbeadh daltaí in ann na mórchanúintí a aithint agus (b) go mbeadh ar a gcumas na leaganacha éagsúla cainte ó chanúint go canúint a thuiscint, m.sh., an bóthar/an bealach mór, achan/gach uile, dún/druid, barraíocht/go leor/iomarca, etc.
3. Is léir gur gá níos mó béime a leagan ar bhunghnéithe na teanga ar nós inscní agus tuisil na n-ainmfhocal, briathra neamhrialta, réamhfhocail shimplí agus réamhfhocail chomhshuite, etc. Tá fianaise sna scrípteanna scrúdaithe go mbíonn deacrachtaí, fiú ag roinnt de na hiarrthóirí is cumasaí, le bunstruchtúir na Gaeilge.

4. Moltar do mhúinteoirí am a chaitheamh ar cheartúsáid an fhoclóra. Bíonn go leor daltaí ag litriú focal ón gcluais. Tá go leor foclóirí ar fáil agus is gá go mbeadh daltaí ag seiceáil inscní, litriú agus dar ndóigh an leagan caighdeánach den teanga, go háirithe más ag scríobh atá siad.

Moltar foclóirí a thugann eolas faoi ghramadach agus faoi ghnás na teanga a úsáid.

5. Tá cruinneas scríofa na Gaeilge fite fuaite le cúrsaí foghraíochta, m.sh., tá go leor iarrthóirí a scríobhann rudaí chomh bunúsach leis 'an Ghaeilge' nó 'an fhadhb' gan an séimhiú a bheith ar an túslitir. Léiríonn sé seo go bhfuil bunghné na teanga nach dtuigeann siad. Dá leagfaí níos mó béime ar fhoghraíocht na bhfocal ba cheart go gcuimhneoidís ar an séimhiú a chur isteach agus iad ag scríobh.
6. Maidir leis an Léamhthuiscint, tá ionramháil teanga ag teastáil chun na marcanna ar fad a ghnóthú. Ba chóir go mbeadh na daltaí in ann smaointe a chur in iúl ina bhfocail féin, agus iad ag freagairt ceisteanna. Ní leor ag an leibhéal seo go mbeadh iarrthóirí ag brath ar an bpíosa as an téacs a athscríobh go lom.
7. Moltar gan aistí a chur de ghlanmheabhair ach struchtúir éagsúla teanga a chleachtadh ionas gur féidir le hiarrthóirí a gcuid tuairimí féin a nochtadh de réir mar a iarrtar. D'fhéadfaí i bhfad níos mó oibre a dhéanamh ar fhoirm na copaile seachas a bheith ag brath de shíor ar an mbriathar 'tá'. Ba chóir go mbeadh iarrthóirí in ann tabhairt faoi aiste ar an ábhar atá luaite ar an Scrúdpháipéar, seachas a bheith ag brath ar eolas réamhullmhaithe a shá isteach faoi theidil éagsúla. Bhí sé seo are cheann de na laigí ba mhó a luadh i dTuairiscí na Scrúdaitheoirí.
8. Ar an iomlán, bhí na freagraí ar na ceisteanna Litríochta sásúil cé go ndearnadh dearmad uaireanta gach gné den cheist a fhreagairt. Tá na heireabaill a ghabhann leis na ceisteanna seo chomh tábhachtach céanna go minic le croílár na ceiste.

5.0 Pointí Ginearálta

Príomhscrúdaitheoir comhairleach, naonúr scrúdaitheoirí comhairleacha agus dhá dhuine dhéag agus trí scór scrúdaitheoirí cúnta (72) a bhí páirteach sa mharcáil. Rinneadh monatóireacht ar c. 10% de na scrípteanna.

Is é seo an chéad bhliain a raibh an Siollabas leasaithe á thástáil. Ag an gComhdháil Mharcála, iarradh ar na scrúdaitheoirí cúnta súil a choinneáil ar na h-iarrthóirí a thug faoin gcúrsa ainmnithe agus faoin gcúrsa roghnach agus orthu siúd a chuaigh amú agus nár chloígh leis na treoracha a bhaineann leis an dá chúrsa seo. Bhí roinnt daltaí a d'úsáid an t-ábhar céanna le dhá cheist a fhreagairt agus a chaill marcanna dá bharr. Bhí daltaí eile a chaill marcanna trí aiste réamhullmhaithe a úsáid faoi theideal nach raibh ceangal ar bith aige leis an méid a scríobh siad.

AGUISÍN 1
GAEILGE – ARDLEIBHÉAL
TORADH IOMLÁN AR BHONN CÉATADÁNACH
1997 – 2001

BLIAIN	A	B	C	D	E	F	N/G	LÍON
1997	7.0	32.9	40.9	18.1	0.9	0.0	0.0	16,482
1998	8.3	33.3	40.8	16.7	0.7	0.0	0.0	17,733
1999	7.9	34.8	39.5	16.8	1.0	0.1	0.0	17,221
2000	9.0	32.2	39.3	18.6	0.9	0.1	0.9	16,958
2001	9.4	31.4	38.4	19.6	1.3	0.1	0.0	15,719

GAEILGE - GNÁTHLEIBHÉAL

TUAIRISC AN PHRÍOMHSCRÚDAITHEORA

1. Réamhrá

Seo a leanas an struchtúr atá ag baint le Scrúdú na hArdteistiméireachta i gcás an Ghnáthleibhéil:

- (a) An Bhéaltriall ... idir 13-15 nóiméad 150 marc

Triail chomónta atá sa Bhéaltriall seo .i. do lucht Gnáthleibhéil agus Ardleibhéil

- (b) Cluastuiscint ... 40 nóiméad 120 marc

Téip chomónta do lucht Gnáthleibhéil agus Ardleibhéil atá i gceist anseo ach tá Ceistpháipéar ar leith ann do gach ceann den dá Leibhéal

- (c) Páipéar 1 ... 2 uair 30 nóiméad 220 marc

Ceist 1 ... Ceapadóireacht (120 marc)
Ceist 2 ... Léamhthuiscint (100 marc) le freagairt

- (d) Páipéar 2 ... 2 uair 30 nóiméad 110 marc

Roinn A (Cúrsa Ainmnithe) nó Roinn B (Cúrsa Roghnach) le freagairt
Ceist 1 ... Prós (55 mharc)
Ceist 2 ... Filíocht (55 mharc) le freagairt

[Nóta: Níor mhór a thuiscint gurb ionann ‘Scrúdú Scríofa’ faoi mar a luaitear thíos agus An Chluastuiscint, Páipéar 1 agus Páipéar 2 i dteannta a chéile.]

2. Staitisticí agus Freagairt na nIarrthóirí

- 29,868 iarrthóir a bhí i gceist. Is mar seo a leanas a bhí an Fhoireann scrúdaitheoireachta:- Príomhscrúdaitheoir (Cigire na Roinne), Príomhscrúdaitheoir Comhairleach, 13 Scrúdaitheoirí Comhairleacha agus 117 Scrúdaitheoirí Cúnta.
- Mar atá sa Tábla seo a leanas a bhí an toradh sa scrúdú iomlán, i.e. an Scrúdú Scríofa móide an Bhéaltriall, ó thaobh na nGrád de ar bhonn céatadánach:

A	B	C	D	E	F	N/G
4.3	35.2	35.9	19.5	4.2	0.9	0.0

Is fiú a thabhairt faoi deara sna torthaí sa Tábla thuas gur éirigh le 75.4% de na hiarrthóirí Grád C nó Grád níos airde a bhaint amach. 5.1% de na hiarrthóirí a fuair Grád E nó Grád níos ísle.

- Mar atá sa Tábla seo a leanas a bhí na torthaí i 2000 agus i 2001 ó thaobh na ngrád de ar bhonn céatadánach.

Bliain	A	B	C	C+	D	E	F	N/G	E – N/G	Líon
2000	3.3	34.7	35.8	73.8	20.4	4.7	1.0	0.1	5.8	31,850
2001	4.3	35.2	35.9	75.4	19.5	4.2	0.9	0.0	5.1	29,867

- Mar a fheictear ón tábla thuas, tá na torthaí a bhaineann le 2000 agus 2001 mórán mar a chéile. Tá ag éirí le *circa* 75% d'iarrthóirí Grád C nó Grád níos airde a ghnóthú agus tá an líon a bhain amach Grád E nó níos ísle, íslithe go dtí 5.1% i mbliana. Tá an ráta E- ag íslíú de réir a chéile le suim achair de bhlianta. I 1999 theip ar 11.5% de na hiarrthóirí, grád D nó níos airde a fháil. Measann na Scrúdaitheoirí go gcuidíonn na hathruithe a cuireadh i bhfeidhm i gcás Ceist 2 (Léamhthuiscint) ar Pháipéar 1, an leagan amach a bhaineann le Páipéar 2 agus an céatadán ollmhór a thugann faoi Pháipéar 2 le dhá bhliain anuas, go mór leis an méadú ar an líon a aimsíonn Grád C+ sa Scrúdú agus leis an íslíú atá le sonrú maidir le Grád E nó níos ísle.

3. Anailís ar na Scrúdpháipéir

Thug iarrthóirí ATGL faoi Pháipéar 1 (Ceapadóireacht agus Léamhthuiscint) agus faoin gCluastuiscint ar an 7ú Meitheamh. Thug siad faoi Pháipéar 2 (Prós agus Filíocht) ar an 8ú Meitheamh.

Reachtáladh an Réamhchomhdháil ar an 18ú agus ar an 19ú Meitheamh agus reachtáladh an Chomhdháil Mharcála ar an 25ú agus ar an 26ú Meitheamh.

Ba é barúil mheáite na Scrúdaitheoirí go raibh caighdeán na Scrúdpháipéar feiliúnach agus go raibh an Scéim Mharcála cóir.

Páipéar 1

[Nóta: Baineann na figiúirí don Mheánmharc atá breactha ag tús gach ceiste leis an anailís a rinneadh ar na Leatháin don 20 Samplach. Is ionann seo agus sampla *circa* 8% den líon iomlán iarrthóirí.]

Ceist 1 – An Cheapadóireacht

Meánmharc: 80 = 66.6%

- Fáiltíodh go mór roimh na roghanna sa chuid seo den Scrúdpháipéar agus ceapadh go raibh an t-ábhar oiriúnach.
- Rannóga **B** (Scéal) agus **C** (Litir) ba mhó a freagraíodh. Tugadh faoi **A** (Giota Leanúnach) freisin ach mheas roinnt mhaith de na Scrúdaitheoirí gurbh iad na hiarrthóirí ab fhearr a thug faoin rannóg áirithe seo. Cé nár tugadh faoi **D** (Comhrá) chomh minic sin, chuir sé iontas ar Scrúdaitheoirí an líon suntasach iarrthóirí a thug faoin gComhrá i mbliana i gcomparáid le blianta eile.

- Níor mhiste a rá go bhfuarthas iarrachtaí ceapadóireachta an-mhaithe ó chuid shuntasach de na hiarrthóirí. Mhol na Scrúdaitheoirí na múinteoirí agus na hiarrthóirí as an ullmhúchán cuimsitheach a rinneadh agus as na nathanna breátha a bhí breactha ag iarrthóirí ach thagair na Scrúdaitheoirí do na nithe seo a leanas a bhí le sonrú freisin i roinnt áirithe de na scrípteanna:
  - Míchruinneas ó thaobh aimsirí na mbriathra de (an Aimsir Chaite á húsáid in áit na nAimsirí eile)
  - An chopail; úsáideadh ‘Tá’ go fórmhínic ina háit
  - Deacracht ag iarrthóirí leis na réamhfhocail agus leis na forainmneacha réamhfhoclacha
  - Rian an Bhéarla le sonrú ar na habairtí
  - Deacrachtaí ag iarrthóirí áirithe leis an litriú.
- Cé go bhfuil sé ráite ar an Scrúdpháipéar go bhfuil ‘leathanach nó mar sin’ le scríobh i gcás gach rogha den dá cheann de A,B,C,D a roghnaítear, chuir na scrúdaitheoirí in iúl go ndeachaigh bunáite mhór na n-iarrthóirí i bhfad thar an méid a iarradh. Tá moladh tuillte ag iarrthóirí i ngeall air seo. Léirigh fad na bpíosáí go raibh taithí ag iarrthóirí ar a bheith ag plé ábhar agus ag scríobh faoi ábhair den chineál a tugadh sna roghanna.

A Giota Leanúnach

Tugadh faoin rannóg seo minic go leor i mbliana. Ba léir go raibh lear mór téarmaí oiriúnacha réamhullmhaithe ag iarrthóirí i gcás (i) ach bhí riar iarrthóirí ann nach raibh a gcaighdeán ó thaobh cruinnis de ar aon chaighdeán leis na smaointe a rith leo.

Ba léir ó shaibhreas na téarmaíochta agus na nathanna a fuarthas sna hiarrachtaí i gcás (ii) gur bhain iarrthóirí an-tairbhe go deo as an réamhullmhúchán a rinneadh don Bhéaltrial. Cé gur léirigh na hiarrthóirí a thuill ardmharcanna samhlaíocht aibí agus sárthuiscint i dtaobh an ábhair, níor éirigh chomh hiontach sin leis na hiarrthóirí nár thuill marcanna arda an Aimsir Fháistineach a láimhseáil go cumasach in (ii).

Fearacht (ii) thuas, ba léir ó shaibhreas na téarmaíochta agus na nathanna a fuarthas sna hiarrachtaí i gcás (iii) gur bhain iarrthóirí an-tairbhe go deo as an réamhullmhúchán a rinneadh don Bhéaltrial. Scríobhadh cuntais fhada ar chaithimh aimsire ilghnéitheacha a bhí spéisiúil. Léiríodh saibhreas foclóra agus cruinneas Gaeilge sa ghiota seo a bhí ar chaighdeán an-ard agus a bhí níos fearr ná an caighdeán sa dá ghiota eile.

B Scéal

Roghnaíodh an rannóg seo go han-mhínic. Rinneadh (i) agus (ii) chomh minic céanna. De réir na Scrúdaitheoirí, fuarthas marcanna arda anseo mar gur choinnigh na hiarrthóirí leis an Aimsir Chaite. Thaitin an dá ábhar le hiarrthóirí agus scríobh siad scéalta fada breátha ina dtaobh. Tugadh faoi deara, ámh,

gur baineadh leas as giotáí as scéalta réamhullmhaithe len iad a shníomh isteach sa scéal agus i gcás (ii) chonacthas go raibh claonadh níos forleithne ann imeacht ó theideal an scéil.

C Litir

Ba í seo an rannóg ba mhó a roghnaíodh agus fuarthas marcanna arda anseo. Ba é (i), an litir phearsanta, ba mhó a roghnaíodh ach mheas na Scrúdaitheoirí go raibh an caighdeán a léiríodh in (ii), an litir fhoirmeálta, an-mhaith ar fad. Bhí an seoladh/na seoltaí, tús agus críoch na litreach i dteannta le leagan amach na litreach ar chaighdeán fíorard. Tugadh faoi deara gur éirigh leis an dornán beag iarrthóirí nach ndearna iarracht chomh maith sin, an seoladh a bhreacadh síos i nGaeilge. Bhí corriarrthóir ann a scríobh litir nach raibh baint ná páirt ag an iarracht le ceachtar den dá ábhar a tugadh.

D Comhrá

Rinne Scrúdaitheoirí iontas de líon na gcomhráite a bhí sna scrípteanna i mbliana. Cé gur tugadh faoi gach aon chomhrá díobh, bá é (ii) an rogha ba mhó a rinneadh. Scríobhadh comhráite fiúntacha faoi (i) ach bhí na comhráite i bhfad níb fhearr i gcás (ii). D'éirigh le hiarrthóirí a thabhairt le tuiscint go bhfuil siad sárchumasach agus sároilte chun áitiú ar a dtuismitheoirí iad a scaoileadh chuig an díoscó.

I dtaca leis an gCeapadóireacht, údar spéise an méid seo a bheith i dTuairisc Scrúdaitheora Chomhairligh amháin: “ Maidir leis an gCeapadóireacht ar fad, ba léir go raibh tionchar ag an ullmhúchán iontach a rinneadh don Bhéaltriail ar na tuairimí agus ar an gcaoi ar nocht na hiarrthóirí a gcuid smaointe. Déarfainn go bhfuil ceacht le foghlaim againn go léir as sin.”

Tugtar faoi deara go bhfuil an méid seo a leanas rianaithe ar an scéim mharcála: “Gearrfar pionós ar iarrthóirí de bharr nach bhfuil na hiarrachtaí ceapadóireachta ad rem”.

Ceist 2 – Léamhthuiscint

Meánmharc: 81 = 81%

- Mheas na Scrúdaitheoirí go raibh an dá shliocht oiriúnach ó thaobh ábhair de agus feiliúnach ó thaobh raon inspéise na n-iarrthóirí.
- Chuir na Scrúdaitheoirí in iúl freisin gur chuidigh dhá ghné leis an bhfreagairt: (i) uimhriú na n-alt agus (ii) na tagairtí a bhí sna ceisteanna do na hailt ábhartha a raibh an t-eolas riachtanach le fáil iontu.
- Gnóthaíodh marcanna arda sa Léamhthuiscint agus d'éirigh le riar iarrthóirí lánmharc a bhaint amach in A agus in B. Chuidigh an Léamhthuiscint le hiarrthóirí áirithe a raibh deacracht acu le gnéithe eile den Scrúdú Grád D a ghnóthú.

- Sa fhreagairt, chloígh cuid mhór de na hiarrthóirí leis an bhfoclaíocht sna sleachta agus, i gcuid mhaith cásanna, níor cailleadh aon mharc ó thaobh na Gaeilge de i ngeall air sin. Éiríonn deacracht bheag leis an nós seo, ámh, má bhíonn forainm nó forainm réamhfhoclach sa sliocht le h-athrú sa fhreagra.
- Faoi mar a rianaítear sa Scéim Mharcála, “Gearrfar pionós i ngeall ar iomarcaíocht”, ní raibh ar Scrúdaitheoirí an pionós sin a chur i bhfeidhm mórán i mbliana i ngeall ar fheabhas na bhfreagraí. Ba é barúil na Scrúdaitheoirí go raibh deireadh leis an nós a bhíodh ag iarrthóirí cuid mhór den alt a scríobh sa chaoi go gcaithfeadh an freagra a bheith istigh ansin in áit éigin.

A – Laoch na Gaeltachta

- (i) Freagraíodh an cheist seo go fórmhaith.
- (ii) Freagraíodh í seo go han-mhaith.
- (iii) Bhí an fhreagairt sásúil anseo ach bhí deacracht ag roinnt iarrthóirí an dá rud a chuir iontas an domhain orthu a aimsiú. Bhí cuid de na freagraí easpach maidir leis an méid litreacha a fuarthas agus bhí cuid eile acu iomarcach
- (iv) Ní raibh mórán deacrachta leis an gceist seo.
- (v) Freagraíodh an cheist seo go cruinn beacht.

B – Bart Simpson : 40 Bliain d’Aois

- (i) Freagraíodh an cheist seo go maith i gcoitinne ach bhí claonadh ann gan an dara rud a lua nó freagraí iomarcacha a scríobh.
- (ii) Freagraíodh an cheist seo go réasúnta maith. Bhí deacracht ag dornán beag leis, ámh.
- (iii) Bhí an fhreagairt go maith anseo.
- (iv) Ghnóthaigh beagnach gach uile iarrthóir lánmharc anseo.
- (v) Ní raibh deacracht ag iarrthóirí leis na hathruithe a tháinig ar bheirt de mhuintir Simpson a aimsiú.

An Triail Chluastuisceana

Meánmharc: 76 = 63.3%

- Ba é tuairim na Scrúdaitheoirí go raibh an fhreagairt an-sásúil sa Triail seo agus gnóthaíodh marcanna arda i gcoitinne.

- Bhí an fhreagairt a rinneadh i gcás Cuid A agus Cuid B go maith ach bhain deacrachtaí le míreanna áirithe i gCuid C.
- Dírítear aird ar an nóta comhairleach atá breactha ar an scrúdpháipéar faoi fhreagairt an scrúdpháipéir: “Caithfidh do chuid freagraí uile sa Triail seo a bheith i nGaeilge, ach amháin nuair nach gá sin”.

Cuid A

Fógra 1: Ní raibh fadhb ar bith ag iarrthóirí leis seo. Ina dhiaidh sin féin, níor mhiste a chur in iúl gurb é an focal Béarla ‘second’ a bhreac roinnt iarrthóirí mar fhreagra ar ainm an chláir.

Fógra 2: Bhí an freagra ceart ag go leor de na hiarrthóirí ach bhí “leabharrúnaí, leabharánaí, lamhránaí, agus leabharlann” coitianta go maith mar fhreagra ar an gceist faoin bpost.

Fógra 3: Freagraíodh é seo go maith ach bhí deacracht ag roinnt mhaith iarrthóirí le ‘Leitir Ceanainn’. Thóg Scrúdaitheoirí an cheist: ‘An bhfuil na hainmneacha i nGaeilge ar phríomhbhailte na hÉireann ar eolas ag daltaí?’

Cuid B

Comhrá 1: Bhí an fhreagairt thar cionn anseo cé is moite de cheist 1, an dara mír, áit nár léiríodh cén aintín a bhí i gceist.

Comhrá 2: Gnóthaíodh ardmharcanna anseo. Bhí an-deacracht go deo ag iarrthóirí leis an sloinneadh, ‘Ó Gallchóir’.

Comhrá 3: Freagraí an-mhaithe anseo cé is moite den litriú a bhí ag cuid acu ar an bhfocal ‘Sligeach’.

Cuid C

Píosa 1: Bhí an fhreagairt anseo réasúnta. Bhí ‘Templemore’ coitianta mar fhreagra ar an gceist faoin gcoláiste agus bhí deacracht ag iarrthóirí ainm na duaise a thabhairt leo go cruinn. Bhí ‘bonn óir’ nó ‘scoláirí’ an-choitianta.

Píosa 2: Freagraíodh seo go réasúnta maith ach bhí an leagan Béarla ‘Connemara’ fíorchoitianta.

Píosa 3: Fuarthas marcanna ísle anseo, go fiú na n-iarrthóirí sin a thuill ardmharcanna sa chuid eile den Triail. Ní dóigh gur tuigeadh an focal ‘sheol’. Ní raibh an focal ‘iris’ ag mórán. Ní raibh an dara ceist chomh dona ach níor gnóthaíodh lánmharc i ngach cás.

Páipéar 2

- Rogha idir Roinn A (Cúrsa Ainmnithe) agus Roinn B (Cúrsa Roghnach) a bhí i gceist den chéad uair i mbliana agus rinneadh an-íontas de nár thug ach 1.2% d'iarrthóirí faoin gCúrsa Roghnach. Díobh siúd a roghnaigh an Cúrsa Roghnach ba é Cúrsa na bliana 2000 ba mhó a rinneadh. Bhain dornán beag leas as píosaí próis agus as píosaí filíochta a bhíodh ag gabháil leis an Meánteistiméireacht - Díoltas an Mhada Rua, Leite Dhonncha Pheig, Fear Lasta Lampaí agus an Luichín sa Scoil, mar shampla. Bhain dornán beag eile leas as píosaí atá níos nua-aimseartha agus níos téagartha.
- Mheas na Scrúdaitheoirí gur thug na ceisteanna ar an bprós agus ar an bhfilíocht an-deis d'iarrthóirí an t-eolas a bhí acu agus an sárullmhúchán a rinneadh a léiriú. A shliocht sin ar na freagraí. Freagraíodh na ceisteanna go maith agus gnóthaíodh marcanna arda dá réir.
- Chuir sé ríméad ar na Scrúdaitheoirí a thabhairt faoi deara gur thug bunáite mhór na n-iarrthóirí faoi Pháipéar 2 agus go mba bheag an líon a bhí i gceist i mbliana nach ndearna Páipéar 2. Bhíodh nós ag iarrthóirí áirithe gan bacadh leis an bPáipéar seo ar chor ar bith. Tá sé tugtha chun suntais, ámh, go bhfuil roinnt iarrthóirí ann a bhfuil eolas an-bharainneach acu i dtaobh na bpíosaí próis ach a mheileann a gcuid ama ag scríobh freagraí fada iomarcacha nach bhfuil *ad rem* in aon chor.
- Bhí roinnt bheag iarrthóirí ann nár chloígh leis an riail atá leagtha amach ar Leathanach 1 den Scrúdpháipéar seo .i. **“Roinn A (Cúrsa Ainmnithe) nó Roinn B (Cúrsa Roghnach) a fhreagairt. (Ceist 1 agus Ceist 2 a fhreagairt i Roinn A nó i Roinn B.)”** D'fhreagair na hiarrthóirí seo ceisteanna ar an bPrós Ainmnithe agus ar an bhFilíocht Roghnach nó *vice versa*. Bhí corriarrthóir eile ann a d'fhreagair ceisteanna a bhain leis an gCúrsa Roghnach ach a d'úsáid na téacsanna a bhaineann leis an gCúrsa Ainmnithe. Níor mhiste aird na n-iarrthóirí a dhíriú ar an riail a bhaineann leis seo faoi mar atá sí leagtha amach ar an Scrúdpháipéar.
- Tugadh faoi deara go raibh an-ullmhúchán déanta ag iarrthóirí agus an-eolas acu i dtaobh na bpíosaí próis agus filíochta ach go raibh riar acu ann nach raibh a ndiongbháil sin den teanga acu le go mbeidís ábalta an t-ardchaighdeán smaointeoireachta a léiriú sa teanga.

Prós

Meánmharc: 37 = 67.2%

Roinn A – Ceist 1: Prós Ainmnithe

(a) Rogha idir *Amuigh Liom Féin* agus *Gafa*

Freagraíodh an cheist ar *Amuigh Liom Féin* go han-mhaith. Ba léir go raibh eolas maith ag iarrthóirí ar an scéal agus ní raibh stró ar bith ar an gcuid is mó díobh cuntas breá beacht a scríobh faoin gcéad mhír. Rinne siad cur síos breá fada ar Dhaideo chomh maith sa dara mír. Ba chosúil gur thaitin Daideo le tromlach mór na

n-iarrthóirí! Bhí roinnt díobh, ámh, a bhreac síos fáthanna ar thaitin sé leo agus fáthanna nár thaitin sé leo. (Fáthanna ar thaitin nó nár thaitin sé leat a bhí ar an Scrúdpháipéar.)

Léirigh na hiarrthóirí go raibh neart eolais acu i dtaobh Eoin (*Gafa*) agus thug siad cuntas breá, téagartha faoi, den chuid is mó, sa chéad mhír. Ó tharla go raibh eagar le cur ar na smaointe a bhí acu i dtaobh Eoin, bhí deacracht áirithe ag cuid acu leis an gcuid seo. Tríd is tríd, d'éirigh thar barr leo leis an dara mír. Ba í Eithne ba mhó a raibh trua acu di agus rinneadh cur síos breá uirthi i dteannta le fáthanna faoi go raibh trua acu di. Bhí dornán beag iarrthóirí ann nár thuig an focal 'trua'. Bhí roinnt bheag eile ann a rinne cur síos ar Bhreandán agus ar Eithne. (Cur síos, etc., ar thuismitheoir amháin a bhí ag teastáil.)

(b) Saothar amháin as *Clann Lir, Fiosracht Mhná* agus *An Lasair Choille*. Rogha 1 nó Rogha 2.

An chéad rogha, na *téamaí*, ba choitianta. Fuarthas freagraí breátha anseo agus tuilleadh marcanna arda. Ní raibh deacracht ag an gcuid is mó acu an téama a cheangal leis na scéalta ábhartha agus cuntas a scríobh ina thaobh. Bhí siad ann, ámh, a bhreac síos an téama agus nár thagair don téama arís san iarracht ach achoimre nó cuntas fada ar an scéal ar fad a thabhairt.

Ní hé an oiread sin a thug faoin dara rogha i gcomparáid leis an gcéad rogha ach, ainneoin seo, scríobhadh cuntais bhreátha faoin dá phearsa, pearsa a thaitin leo agus pearsa nár thaitin.

Maidir le leagan amach cuid (b), chuir Scrúdaitheoirí in iúl go mb'fhearr dá mbeadh (b) (i) nó (b) (ii) breactha ar an Scrúdpháipéar mar go bhfuarthas roinnt áirithe freagraí agus níor léir uathu cé acu rogha a bhí á freagairt. Dúradh gur chruthaigh sé sin roinnt deacrachtaí do na Scrúdaitheoirí ó thaobh na marcála de. Lomchuntais ar scéal(ta), seachas díriú ar an gceist a bhí ar an Scrúdpháipéar, faoi deara seo. Níorbh fholáir a chur in iúl d'iarrthóirí nár mhór gach uile iarracht a dhéanamh a bhfreagraí a dhíriú ar an gceist atá tugtha.

Filíocht:

Meánmharc: 38 = 69%

Roinn A – Ceist 2: Filíocht Ainmnithe

(a) Rogha idir *Bríd Óg Ní Mháille* agus *Mac Eile Ag Imeacht*

Tugadh faoi gach aon rogha chomh minic lena chéile agus gnóthaíodh marcanna arda sa chuid seo. Ghnóthaigh formhór na n-iarrthóirí lánmharc as míreanna (i), (ii) agus (iv) a fhreagairt i gcás *Bríd Óg Ní Mháille*. Fuarthas freagraí den scoth faoi na míreanna seo ach níor éirigh chomh maith sin leo faoi mhír (iii): níor thuig na hiarrthóirí brí na línte, dar leis na Scrúdaitheoirí.

Bhain an scéal ceannann céanna le *Mac Eile Ag Imeacht*. Ba léir go raibh ullmhúchán an-mhaith déanta ag iarrthóirí agus freagraíodh na míreanna (i), (ii) agus (iv) thar cionn. Cé go raibh an focal 'difríocht' scríofa idir lúbíní i ndiaidh an

fhocail ‘codarsnacht’ i mír (iii), fós féin, bhí deacracht ag iarrthóirí leis an mír áirithe seo. Níor gnóthaíodh lánmharcanna anseo i gcónaí.

Maidir le mír (iv), scríobh go leor iarrthóirí píosaí breátha spéisiúla faoi gur thaitin (nó nár thaitin) an dán leo. Ar an láimh eile, tugadh fáthanna a bhí sách lom. Fuarthas freagraí loma ar nós “Is maith liom an dán seo mar go bhfuil sé simplí agus suimiúil” minic go leor. Bheifí ag súil le níos mó ná an méid sin mar fhreagra.

(b) An dán *Treall*. Rogha 1 nó Rogha 2

An chéad rogha, *mothúchán* amháin, ba choitianta. Leag riar an-mhór de na Scrúdaitheoirí béim ar an ardchaighdeán a bhain leis an bhfreagairt ar an dán seo ina gcuid Tuairiscí. Dúirt Scrúdaitheoir amháin ina Thuairisc “Chuir se ionadh orm chomh maith agus a freagraíodh na ceisteanna ar an dán seo. Ós rud é gur meafar an dán ar fad, bíonn deacracht ag daltaí ATGL déileáil leis. Ach ní hamhlaidh a bhí an t-am seo. D’éirigh leo an mothúchán a roghnú agus cuntas gairid a scríobh gan aon stró sa chaoi go bhfuair siad lánmharc anseo”.

Bhí an scéal céanna le ríomh faoin dara rogha. Thug siad cuntas beacht ar na príomhsmointe agus ar mheafar amháin a thaitin leo. Níor bhain an focal ‘meafar’ aon stangadh astu ach an oiread.

Fearacht Cuid (b) faoin bPrós Ainmnithe, chuir Scrúdaitheoirí in iúl go mb’fhearr dá mbeadh (b) (i) nó (b) (ii) breactha ar an Scrúdpháipéar anseo freisin mar go bhfuarthas roinnt áirithe freagraí agus níor léir uathu cé acu rogha a bhí á freagairt. Dúradh gur chruthaigh sé sin roinnt deacrachtaí do na Scrúdaitheoirí ó thaobh na marcála de.

Roinn B – Ceist 1: Prós Roghnach

(a) Ceist 1 Rogha idir Gearrscéal agus Sliocht as Úrscéal

Faoi mar a luadh cheana, 1.2% de na hiarrthóirí a thug faoin gCúrsa Roghnach .i. beagáinín le cois 350 iarrthóir. Moladh i gcuid mhaith de na Tuairiscí a chuir na Scrúdaitheoirí ar fáil go mba cheart deireadh a chur leis an ngné seo ar an gcuntar nárbh fhiú an tairbhe an trioblóid. Cheap roinnt de na scrúdaitheoirí go gcaithfeadh na ceisteanna a bheith “ró-scaoilte” i ngeall air gur Cúrsa Roghnach atá á scrúdú ach nach raibh a leithéid de cheistiú “oiriúnach” do Scrúdú na hArdteistiméireachta ag an Leibhéal seo. D’éirigh thar cionn leo siúd a bhfuil cumas maith acu sa Ghaeilge. Measadh, ámh, nár thuig na daltaí sin nach bhfuil cumas ró-iontach acu sa teanga na ceisteanna, ná na teoracha a bhain leis na ceisteanna, ar an bPrós Roghnach mar gheall ar an ‘ró-scaoilteacht’ agus mar gheall air nár tagraíodh go sonrath, ina ainm, don Ghearrscéal nó don Úrscéal áirithe a bhí déanta acu féin sa rang. Sa chuid eile de na Tuairiscí tógadh ceisteanna i dtaobh an Chúrsa Roghnaigh ach mhaolaigh na Scrúdaitheoirí ar a ngearán faoi a rá go mb’fhéidir go bhfuil sé ró-luath buille an bháis a thabhairt dó mar Chúrsa.

Baineadh gaisneas as Cúrsa na bliana seo caite agus ba léir ar roinnt mhaith de na freagraí go raibh cuid mhaith de na hiarrthóirí ag gabháil don Scrúdú den dara huair.

Bhí na gnéithe céanna a bhí le sonrú sa Chúrsa Ainmnithe le sonrú sa Chúrsa Roghnach chomh maith. Bhí an-ullmhúchán déanta agus ní raibh stró ar bith ar bhunáite mhór na n-iarrthóirí cuntas breá a thabhairt ar an téama a bhí sa ghearrscéal agus ar rud amháin sa ghearrscéal a cheap siad a bhí suimiúil.

Scríobhadh cuntais théagartha ar na príomhimeachtaí sa sliocht as an Úrscéal chomh maith agus rinneadh cur síos ar an gcarachtar ba mhó a thaitin leo. Fágadh na fáthanna ar lár, ámh, i roinnt iarrachtaí.

(b) Saothar amháin nár úsáideadh in (a) as na trí shaothar eile a ndearnadh staidéar orthu. Rogha 1 nó Rogha 2.

Rogha 1, *na téamaí*, ba choitainta. Bhain na gnéithe céanna leis seo agus a bhain leis an rogha chéanna faoin gCúrsa Ainmnithe.

Bhí an fhreagairt anseo go maith freisin.

Thagair na Scrúdaitheoirí don leagan amach a bhain leis an mír seo. Chuir siad in iúl go mb'fhearr dá mbeadh (b) (i) nó (b) (ii) breactha ar an Scrúdpháipéar.

Meabhraítear d'iarrthóirí go bhfuil teidil na bpíosaí mar aon le hainmneacha na n-údar le breacadh in (a) agus in (b).

Roinn B – Ceist 2: Filíocht Roghnach

(a) Rogha idir dán seanaimseartha d'aon saghas agus dán nua-aimseartha a chum fear.

Baineadh úsáid mhór as “A Ógánaigh an Chúil Cheangailte” faoin rogha seo. Ní raibh deacracht ag baint le míreanna (i), (ii) ná (iv) ach bhí deacracht acu siúd nach raibh cumas ró-iontach acu sa teanga mír (iii) a ionramháil.

D'éirigh go hiontach leo siúd a bhain triail as an dara rogha (dán nua-aimseartha a chum fear).

An oiread leis an gCúrsa Ainmnithe fuarthas freagraí faoin gCúrsa Roghnach a bhí lom go maith mar fhreagra ar an gceist i mír (iv) “An maith leat an dán seo? Cuir fáthanna le do fhreagra”.

(b) Dán a chum bean. Rogha 1 nó Rogha 2

Rogha 1, na *mothúcháin*, ba choitianta. Fuarthas cuntais a bhí an-mhaith go deo faoin rogha seo. Níor leasc leo cuntais fhada a scríobh faoin mothúchán a roghnaigh siad as an liosta.

Cé nach raibh aon chailleadh ar an bhfreagairt i gcás Rogha 2, ní raibh sí baileach chomh maith le Rogha 1. Bhí deacrachtaí ag na hiarrthóirí sin nach bhfuil cumas ró-iontach sa teanga acu an chuid a bhain leis an téama a ionramháil faoi mar ba

mhaith leo. Bhí na focail a bhí sna freagraí a bhain leis an dá rud a thaitin leo tearc go maith.

Meabhraítear d'iarrthóirí go bhfuil teidil na ndánta mar aon le hainmneacha na n-údar le breacadh in (a) agus in (b).

AGUISÍN 1
GAEILGE - GNÁTHLEIBHÉAL
TORADH IOMLÁN
1997 – 2001

BLIAIN	A	B	C	D	E	F	N/G	LÍON
1997	0.1	6.9	34.0	44.9	11.9	2.0	0.1	33759
1998	0.3	10.6	37.7	38.9	10.3	2.3	0.1	34043
1999	0.7	15.5	38.6	33.8	9.0	2.4	0.1	33563
2000	3.3	34.7	35.8	20.4	4.7	1.0	0.1	31850
2001	4.3	35.2	35.9	19.5	4.2	0.9	0.0	29867

GAEILGE - AN BHÉALTRIAL

ARDLEIBHÉAL

GNÁTHLEIBHÉAL

BONNLEIBHÉAL

An Bhéaltrial

An Bhéaltrial Chomónta: Ardleibhéal/Gnáthleibhéal

- Dhá chuid atá i gceist sa Bhéaltrial Chomónta; Léitheoireacht (giota beag próis a léamh) agus Comhrá a dhéanamh leis an scrúdaitheoir faoi ghnáthchúrsaí agus faoi ghnáthimeachtaí an tsaoil.
- Lasmuigh de chásanna eisceachtúla, maireann an Bhéaltrial idir 13 agus 15 nóiméad.
- Iomroinnt na Marcanna (150 marc ar fad atá le gnóthú):

Léitheoireacht	30 marc
Comhrá	120 marc
Stór Gaeilge (fairsinge, saibhreas, cruinneas foclóra agus líofacht chainte)	75 mharc
Cumas Teanga (cumas maidir le príomhghnéithe de cheart na teanga a úsáid go cruinn)	45 mharc
- Reáchtáladh Béaltrialacha na hArdteistiméireachta (Gaeilge) 2001 idir 22 Aibreán agus 4 Bealtaine.
- Is mar seo a leanas a bhí an Fhoireann Scrúdaitheoireachta; Príomhscrúdaitheoir (Cigire na Roinne) i dteannta le 4 Cigirí eile, Príomhscrúdaitheoir Comhairleach, 10 Scrúdaitheoirí Comhairleacha agus 529 Scrúdaitheoirí Cúnta. Reáchtáladh Comhdhálacha éagsúla leis an gcóras a mhíniú agus an caighdeán marcála a léiriú. Seinneadh agus pléadh go leor trialacha samplacha ar théip réamhullmhaithe chomhchaighdeánaithe agus léirigh na trialacha samplacha na réimsí cumais ar fad.
- 12 Monatóirí a bhí ag feidhmiú don téipmhonatóireacht i dteannta leis an bPríomhscrúdaitheoir agus leis an bPríomhscrúdaitheoir Comhairleach. Reáchtáladh Comhdháil ar 25 Meitheamh leis an gcóras monatóireachta a phlé.
- Chuir an Príomhscrúdaitheoir Comhairleach agus na Téipmhonatóirí in iúl go raibh feabhas tagtha ar chaighdeán na téipeála i mbliana.
- Luaigh an Príomhscrúdaitheoir Comhairleach an méid seo a leanas ina Tuairisc: “Bhí na Monatóirí sásta leis an gcur chuige a bhí ag na scrúdaitheoirí a chuala siad ar na téipeanna. Luaigh siad chomh foighneach, tuisceanach, cúirtéiseach agus a bhí na Scrúdaitheoirí agus go raibh siad ag iarraidh gach seans a thabhairt do na hiarrthóirí iad féin a chur in iúl. Mheas siad nach raibh ceisteanna á gcur ar iarrthóirí chun iad a chur dá dtreoir ach go rabhthas ag iarraidh gach seans a thabhairt dóibh an méid Gaeilge a bhí acu a léiriú.”

- Mar atá sa Tábla seo a leanas a bhí na torthaí a bhain leis an **mBéaltriail Chomónta** (Gnáthleibhéal/Ardleibhéal) i 2001, ó thaobh na ngrád de, ar bhonn céatadánach.

A1	A2	B1	B2	B3	C1	C2	C3	D1	D2	D3	E	F	N/G
7.4 5	4.9 8	6.3 1	7.0 8	9.5 2	9.0 6	12.0 2	10.8	11.3 5	8.4 1	7.6 3	5.06	0.33	0.00

- Mar atá sa Tábla seo a leanas a bhí na torthaí don **Ardleibhéal amháin** i 2001, ó thaobh na ngrád de, ar bhonn céatadánach.

A1	A2	B1	B2	B3	C1	C2	C3	D1	D2	D3	E	F	N/G
20.6 5	12.8 8	14.7 2	14.1 1	14.1 8	9.75	7.64	3.6 1	1.72	0.53	0.1 6	0.0 5	0.0 0	0.00

- Mar atá sa Tábla seo a leanas a bhí na torthaí don **Ghnáthleibhéal amháin** i 2001, ó thaobh na ngrád de, ar bhonn céatadánach.

A1	A2	B1	B2	B3	C1	C2	C3	D1	D2	D3	E	F	N/G
0.48	0.81	1.87	3.37	7.07	8.69	14.3 3	14.5 9	16.4 3	12.5 7	11.5 8	7.7	0.51	0.00

- Má chuirtear na torthaí don Ardleibhéal amháin i 2001 i gcomparáid le torthaí Ardleibhéil 1999, tá sé le tabhairt faoi deara go bhfuil feabhas le haithint ar thorthaí 2001.

Torthaí 1999 Ardleibhéal amháin:

A1	A2	B1	B2	B3	C1	C2	C3	D1	D2	D3	E	F	N/G
13.3 6	10.9 8	13.9 9	13.7 5	16.1 4	11.4 7	11.3 0	5.41	2.53	0.71	0.30	0.06	0.00	0.00

- Má chuirtear na torthaí don Ghnáthleibhéal amháin i 2001 i gcomparáid le torthaí Gnáthleibhéil 1999, tá sé le tabhairt faoi deara go bhfuil feabhas le haithint ar thorthaí 2001.

Torthaí 1999 Gnáthleibhéal amháin:

A1	A2	B1	B2	B3	C1	C2	C3	D1	D2	D3	E	F	N/G
0.13	0.29	0.89	1.85	4.92	6.75	12.9 1	14.8 1	18.2 9	14.3 7	14.6 0	9.49	0.70	0.00

- Tá sé spéisiúil torthaí Béaltrialacha 2001 a chur i gcomparáid le torthaí 1999 agus an feabhas atá tagtha ar na torthaí a shonrú. Níor mhiste a mheabhrú gurb í 2001 an chéad bhliain den Siollabas Nua. Ag an am a rabhthas á chur i dtoll a chéile, ghlac baill an Choiste Chúrsa (Gaeilge) faoin gC.N.C.M. leis an moladh faoin Siollabas Nua go mbeadh laghdú i gceist ar an méid den phrós agus den fhilíocht a bheadh le saothrú ag iarrthóirí sa chaoi go mbeadh breis ama ag múinteoirí agus ag daltaí gnéithe den teanga labhartha bheo a shaothrú sa rang. B'fhéidir go bhfuil sé beagáinín luath fós aon tátail ar fónamh a bhaint as torthaí 2001 ina thaobh seo ach, ina ainneoin seo, is féidir a rá, faoi chás na bliana seo, go bhfuil an treocht ag dul de réir mar a bhíodhas ag tuaradh.

Freagairt na nIarrthóirí:

- Thagair na Scrúdaitheoirí Cúnta agus na Monatóirí ar aon don ullmhúchán iontach a bhí déanta ag bunáite mhór na n-Iarrthóirí ó thaobh na Léitheoireachta agus na Cainte de.
- Maidir leis an Léitheoireacht, le blianta anuas bhíodh giota filíochta agus giota próis le léamh/aithris ach, i mbliana, ní raibh ann ach giota próis le léamh. Bhí a lán iarrthóirí ann a rinne go han-mhaith ar fad sa chuid seo: an-ullmhúchán déanta acu agus iad le moladh dá bharr. Bhí roinnt bheag iarrthóirí ann a raibh an Léitheoireacht lochtach go leor acu. Meabhraítear go bhfuil 30 marc (.i. 20% de na marcanna) le gnóthú as an Léitheoireacht agus gan ach cúig shliocht le réamhullmhú ag iarrthóirí.
- Maidir leis an gComhrá, faoi mar is gnáth bhí réimse leathan cumais i gceist anseo. Bhí iarrthóirí ann a raibh sárfhairsinge, sárshaibhreas agus sárchruinneas foclóra acu i dteannta le sárlíofacht chainte agus bhí siad ar a gcompord ag caint faoi thopaicí ilghnéitheacha. Bhí iarrthóirí ann, ag ceann eile na réimse, a raibh an stór Gaeilge easnamhach acu agus a máistreacht ar chruinnúsáid na Gaeilge lochtach ó thaobh comhréire, gramadaí agus foghraíochta de.
- Faoi mar a dúradh cheana, bhí réimse leathan cumais i gceist. Tá moladh mór tuillte ag na hiarrthóirí sin atá sa leath uachtair den scála agus, ar ndóigh, tá moladh tuillte ag na hiarrthóirí sa leath eile freisin as ucht a ndícheall a dhéanamh.
- Níor mhiste na gnéithe seo a leanas a bhain leis na hiarrachtaí laga a lua. Tá siad á lua mar is iad na cinn is coitianta iad agus is iad is mó a thagann i gceist sna comhráite. B'fhéidir, le beagáinín eile de chleachtadh ranga, go mbeadh laghdú le sonrú iontu an chéad bhliain eile agus go rachadh sin chun leasa don teanga.
  - Bhí deacracht acu i gcónaí an Aimsir Ghnáthláithreach a úsáid sa chomhrá a bhainfeadh lena ngnáthshaol sa bhaile/ sa scoil/ sa cheantar/ ag an dioscóg/gach lár/deireadh seachtaine, etc. “Tháinig mé (in áit tagaim/tagann mé) ar scoil ar an mbus gach lár”.

- Deacracht leis an gcopail. “Tá mé as Baile Ard. Tá sé baile beag.”
- Bhí an-deacracht acu an Aimsir Fháistineach a ionramháil agus iad ag caint faoi na rudaí a dhéanfaidís tar éis na hArdteistiméireachta/ tráthnóna inniu/ an deireadh seachtaine seo chugainn, etc. Bhí siad ábalta “Ba mhaith liom a bheith i mo Gharda/Bhanaltra” a rá ceart go leor ach nuair a bheadh an Aimsir Fháistineach le h-úsáid ba í an Aimsir Chaite, den chuid is mó, a úsáideadh. “Chuaigh mé go dtí an Teampall Mór agus rinne mé cúrsa traenála...”
- Bhain deacracht leis na réamhfhocail chuí a chur le briathra áirithe ó thaobh na n-iarrachtaí laga. “Bhí an múinteoir ag caint don rang faoi dhruaí.” “Thaitin Seán an rang.” “Theip sé Tíreolaíocht ach d’éirigh Pádraig sa ábhar eile.”
- Ag eascairt as sin, bhain deacracht leis na forainmneacha réamhfhoclacha. “Dúirt an Príomhoide do mise go raibh an scrúdú ar siúl ag ‘amíd’ inniu.”
- Bhain deacracht bheag leis an aidiacht shealbhach, go háirithe ar lorg réamhfocail. Bhí a leithéid seo fíorchoitianta: “Tá mo deartháir, Seán, ina gcónaí i Sasana agus tá mo deirfiúr, Síle, ina gcónaí i mBaile Átha Cliath.”
- Léirigh roinnt den dream a bhfuil cumas áirithe sa teanga acu go raibh deacracht acu leis an Modh Coinníollach. “Dá mbufainn an Crannchur Náisiúnta, cheannóidh mé teach nua do mo thuismitheoirí agus dá mbeadh go leor leor airgid buaite agam chuirfinn mé a leath den airgead i dtaisce agus tabharfaidh mé an chuid eile do *Goal*.”
- Ní raibh siad gan locht ach oiread ó thaobh na ngnéithe seo a leanas agus ba mhinic a leithéid seo a bheith acu: “B’fhéarr liom go mór Eolaíocht a dhéanamh san Ollscoil seachas Tráchtáil mar tá mo dheirfiúr ag déanamh é i gColáiste na Tríonóide i láthair na huairé agus taitníonn sé go mór léi.” “Tá na druagá an fadhb is measa ag déagóirí sa chathair seo faoi láthair agus i ndáiríre níl a fhios agam cén réiteach atá ar an scéal.”
- Tá moladh tuillte ag iarrthóirí agus ag a gcuid múinteoirí i ngeall ar an réamhullmhúchán cuimsitheach a dhéanann siad don Bhéaltrial. Bíonn barúil mhaith ag iarrthóirí agus ag múinteoirí céard iad na topaicí a bheidh á bplé agus déantar sárullmhúchán dá réir. B’fhiú breathnú in athuair ar an gcaint a chaith Scrúdaitheoir Comhairleach áirithe ina Thuairisc faoin Scrúdú Scríofa: “Maidir leis an gCeapadóireacht ar fad, ba léir go raibh tionchar ag an ullmhúchán iontach a rinneadh don Bhéaltrial ar na tuairimí agus ar an gcaoi ar nocht na hiarrthóirí a gcuid smaointe. Déarfainn go bhfuil ceacht le foghlaim againn go léir as sin.”

I dtaca le ATGL Gaeilge 2001, tá gach uile dhealramh ar an bhfianaise atá le fáil sna scrípteanna, ar na téipeanna béaltrialach agus sna Tuairiscí a chuir na Scrúdaitheoirí ar fáil go raibh Scrúdú ATGL 2001 spéisiúil, tráthúil agus dúshlánach.

An Bhéaltrial don Bhonnleibhéal

- Roinn amháin atá i gceist sa Bhéaltrial seo, .i.e., comhrá a dhéanamh leis an Scrúdaitheoir faoi ghnáthchúrsaí agus faoi ghnáthimeachtaí, de réir na mbloc atá leagtha amach sa Leabhrán BT. 4C.
- Maireann an Bhéaltrial idir 7 agus 10 nóiméad.
- Iomroinnt na Marcanna: 150 marc ar fad atá le gnóthú:
Cumas Cumarsáide (tuiscint, fairsinge agus cruinneas foclóra, líofacht chainte agus cumas maidir le cur in iúl) [= 30 marc faoi 4 bhloc] 120 marc
Cumas Teanga (cumas maidir le príomhghnéithe de cheart na teanga) 30 marc
- Reáchtáladh Béaltrialacha na hArdteistiméireachta (Gaeilge) 2001, idir 22 Aibreán agus 4 Bealtaine.
- An fhoireann chéanna scrúdaitheoireachta agus monatóireachta a bhí i gceist don Bhéaltrial Chomónta agus don Bhonnleibhéal.
- Chuir an Príomhscrúdaitheoir Comhairleach agus na téipmhnatóirí in iúl go raibh feabhas tagtha ar chaighdeán na téipeála i mbliana.
- Chuir an Príomhscrúdaitheoir Comhairleach an méid seo a leanas in iúl ina Tuairisc: “Chloígh na Scrúdaitheoirí leis an gcur chuige atá leagtha síos i BT. 4C. Chloígh siad leis na treoracha. Bhí feabhas ar an ngné seo i mbliana”.
- D’athraigh 1859 iarrthóir ón nGnáthleibhéal/Ardleibhéal go dtí an Bonnleibhéal an lá a raibh an Bhéaltrial le cur orthu.
- Mar atá sa Tábla seo a leanas a bhí na torthaí don Bhonnleibhéal i 2001 ó thaobh na ngrád de ar bhonn céatadánach.

A1	A2	B1	B2	B3	C1	C2	C3	D1	D2	D3	E	F	N/G
3.91	3.65	5.44	5.38	8.15	8.02	10.2 9	7.96	10.2 8	8.35	11.9 6	13.5	3.03	0.08

- Is fiú comparáid a dhéanamh idir na torthaí a fuarthas i 2001 agus na torthaí a fuarthas i 1996. Ní raibh Béaltrial don Bhonnleibhéal ann go dtí 1996. Tugtar faoi deara an feabhas atá tagtha ar na torthaí le blianta beaga anuas.

Bliain	A	B	C	D	E	F	N/G
1996	3.29	15.22	22.99	35.42	17.60	5.20	0.28
2001	7.56	18.97	26.27	30.59	13.5	3.03	0.08

Freagairt na nIarrthóirí:

- Thagair na Scrúdaitheoirí Cúnta agus na Monatóirí ar aon don ullmhúchán a bhí déanta ag bunáite mhór na n-Iarrthóirí. Cuidíonn an t-ullmhúchán cuimsitheach

go mór le hiarrthóirí Bonnleibhéil a bheith ar a gcompord agus iad i mbun scrúdaithe. Níl aon ghiota próis le léamh acu seo faoi mar atá i gcás na Béaltrialach eile. Ní theastaíonn a leithéid uathu len iad a chur ar a suaimhneas mar go gcuidíonn leagan amach na Béaltrialach, .i. a bheith ag gluaiseacht go céimniúil tomhaiste ó bhloc amháin go dtí an chéad bhloc eile, go mór le muinín a chothú iontu.

- Ba léir gur éirigh thar cionn leis na hiarrthóirí na spriocanna a bhaineann leis an gcumarsáid a bhaint amach. Bhí deacrachtaí áirithe ag roinnt de na hiarrthóirí maidir le cuid de na gnéithe a bhaineann leis an gcumas teanga, gnéithe a rianaítear sa leabhrán BT. 4C.

GAEILGE - BONNLEIBHÉAL

TUAIRISC AN PHRÍOMHSCRÚDAITHEORA

1.0 Réamhrá

Tá Cúrsa Bonnleibhéal ann chun freastal cóir a dhéanamh ar iarrthóirí nach n-oireann, ar chúiseanna áirithe, ceachtar den dá leibhéal eile dóibh.

Tugann sé deis do dhaltáí tabhairt faoin nGaeilge ag leibhéal na hArdteistiméireachta, fiú nuair nach mbíonn ach cumas teoranta ar an teanga acu. Ní gá go mbeadh na daltaí seo gan acmhainní áirithe teanga a bheith acu, áfach. Tá samplaí an-mhaithe feicthe againn d'iarrthóirí a shealbhaíonn méid áirithe den teanga labhartha agus a chruthaíonn go han-mhaith ag an mBéaltriail. Tá daltaí eile ann áfach atá lag go maith. Is é aidhm na Tuairisce seo ná léargas a thabhairt ar an gcaighdeán a bhfuiltear ag súil leis ag an leibhéal seo agus dea-chleachtais teagaisc a mholadh.

2.0 Mar a d'éirigh le iarrthóirí sa scrúdú

Líon iarrthóirí: 5,238, i.e. laghdú 8.6% ar líon iarrthóirí 2000 (5,733).

Torthaí sa scrúdú iomlán ar bhun céatadánach

Bliain	Líon	A	B	C	D	E	F	N/G
2001	5,238	4.4	31.9	41.9	19.4	2.2	0.3	0.0
2000	5,733	6.0	36.0	38.5	16.8	2.5	0.2	0.0
1999	5,642	7.6	48.8	35.4	7.9	0.4	0.1	0.0
1998	5,782	2.7	26.5	40.9	25.5	4.0	0.4	0.0
1997	5,745	3.1	31.5	43.0	19.7	2.4	0.3	0.0
1996	5,015	4.0	32.9	41.4	18.6	2.9	0.2	0.0

Bhí an Scrúdú dúshlánach go leor agus a rian sin le feiceáil sna torthaí. Mar sin féin, d'éirigh le 36.3% Grád A nó B a bhaint amach. Tháinig íslíú beag ar ráta na dteipeanna le 2.5% ar ghrád E nó F.

D'éirigh leo go leor iarrthóirí marc sách ard a bhaint amach sa Chluastuiscint agus sa Léamhthuiscint agus ní raibh siad ag brath chomh mór sin ar Scriobh na Teanga chun grád maith a bhaint amach.

Bhí dornán beag iarrthóirí ann (faoi bhun 1%) nár thug faoin gCluastuiscint agus gur móide ná a mhalairt go bhfaighdís grád níos airde dá dtabharfaidís faoi.

2.1 Leagan amach an Scrúdaithe

Tá trí chuid i Scrúdú na hArdteistiméireachta Gaeilge, Bonnleibhéal.

Is iad sin:

(a) An Bhéaltriail	=	150 marc
(b) An Chluastuiscint	=	180 marc
(c) Páipéar Scríofa		
Léamhthuiscint	=	150 marc
Scríobh na Teanga	=	120 marc
Iomlán	=	600 marc

3.0 Anailís ar an Scrúdú

3.1 An Bhéaltriail

Agallamh c. 10 nóiméad idir scrúdaitheoir agus an t-iarrthóir atá i gceist leis an mBéaltriail. Tá ceithre bhloc sa Bhéaltriail don Bhonnleibhéal agus tugann sé seo deis do na hiarrthóirí a bheith breá ullmhaithe do na ceisteanna a chuirtear orthu. Bronntar marc ginearálta ar chaighdeán Gaeilge na n-iarrthóirí.

3.2 An Chluastuiscint

Scrúdú 30 nóiméad atá i gceist. Éistean iarrthóirí le míreanna cainte, bunaithe ar ábhair éagsúla, ar téip. Bíonn na trí mhórchanúint le cloisteáil ar an téip agus cothromaíocht idir glórtha fear agus ban.

Freagairt na n-iarrthóirí

Aon áit a luaitear céatadán thíos tá siad bunaithe ar an anailís a rinneadh ar na leatháin mharcála samplacha a fuarthas don fhiche shamplach ag tús na marcála. Bhí 240 script ar fad sa sampla seo.

Ba é **132.67 (73.70%)** an meánmharc as 180, beagáinín níos ísle ná mar a bhí sa bhliain 2000 (133.32 nó 74.07%).

Ceist 1.   Méánmharc: 56.3%   (7.88 as 14)

Marc (%)	100%	50%	0%
Líon iarrthóirí (%)	35%	43%	22%

Bhí an fhreagairt réasúnta lag anseo. Bhí mír (a) mí-cheart acu go minic mar roghnaíodh an chéad phictiúr (*Leictreoir*) nó an tríú ceann (*Glantóir*) go minic.

Cé go raibh mír (b) déanta réasúnta cruinn ag iarrthóirí, ní bhfuair 22% marc ar bith sa cheist seo.

Ceist 2. Méanmharc: 61.3% (8.58 as 14)

Marc (%)	100%	50%	0%
Líon iarrthóirí (%)	38%	47%	15%

Bhí an fhreagairt anseo níos fearr ná i gCeist 1. I mír (a) roghnaíodh an pictiúr mícheart go minic. Ní raibh fadhb ró-mhór acu le mír (b).

Ceist 3. Méanmharc: 90.6% (12.70 as 14)

Marc (%)	100%	50%	0%
Líon iarrthóirí (%)	82%	17.5%	0.5%

D'éirigh thar barr le hiarrthóirí sa cheist seo. Uaireanta roghnaíodh an dara pictiúr in ionad an tríú ceann i mír (a).

Ceist 4 . Méanmharc: 88.8% (6.21 as 7)

Marc (%)	100%	0%
Líon iarrthóirí (%)	89%	11%

Freagraíodh an cheist seo go han-mhaith i gcoitinne.

Ceist 5 . Méanmharc: 81.6% (5.71 as 7)

Marc (%)	100%	0%
Líon iarrthóirí (%)	81%	19%

Bhí an fhreagairt anseo go maith cé go raibh sé pas beag níos laige ná mar a bhí sa bhliain 2000. Uaireanta cuireadh tic nó X in áit nach raibh bosca, uaireanta eile tarraingíodh líne a stop i lár an bhóthair ach i dtreo an bhosca chirt mar sin féin. Bhí roinnt iarrthóirí a tharraing líne chomh fada leis an

gcrosbhóthar agus a stop ansin i lár an bhóthair. Ach sin ráite is léir go dtaitníonn an saghas seo ceiste leo.

Ceist 6. Méanmharc: 62.9% (10.07 as 16)

Marc (%)	100%	50%	0%
Líon iarrthóirí (%)	44.6%	45%	10.4%

Freagairt réasúnta anseo i gcoitinne ach bhí go leor freagraí mícheart ó am go chéile i mír (b), áit ar roghnaíodh “*an réiteoir*” nó “*an lucht féachana*” go minic.

Ceist 7. Méanmharc: 78.75% (12.60 as 16)

Marc (%)	100%	50%	0%
Líon iarrthóirí (%)	63%	31%	6%

An fhreagairt sásúil i mír (a) ach an tréimh pictiúr roghnaithe uaireanta. Cruinn tríd síos i mír (b).

Ceist 8. Méanmharc: 88.75% (14.20 as 16)

Marc (%)	100%	50%	0%
Líon iarrthóirí (%)	80%	17%	3%

Bhí an fhreagairt ar fheabhas anseo. I mír (a) roghnaíodh an dara pictiúr corruair.

Ceist 9. Méanmharc: 57.3% (9.17 as 16)

Marc (%)	100%	50%	0%
Líon iarrthóirí (%)	32%	50%	18%

Chuaigh iarrthóirí ar strae anseo i mír (a) agus i mír (b). Chuir roinnt iarrthóirí ticeanna sna boscaí ar fad sa dá mhír!

Ceist 10. Méanmharc: 81.5% (16.3 as 20)

Marc (%)	100%	50%	0%
----------	------	-----	----

Líon iarrthóirí (%)	65%	32%	3%
---------------------	-----	-----	----

Sásúil i gcoitinne agus mír (b) níos fearr de ghnáth ná mír (a).

Ceist 11. Méanmharc: 77% (15.4 as 20)

Marc (%)	100%	50%	0%
Líon iarrthóirí (%)	62%	31%	7%

Freagairt shásúil arís anseo. Uaireanta roghnaíodh “*rúitín*” i mír (a) ach de ghnáth bhí mír (b) i gceart acu.

Ceist 12. Méanmharc: 66.5% (13.3 as 20)

Marc (%)	100%	50%	0%
Líon iarrthóirí (%)	37%	58%	5%

Bhí mír (a) i gceart ag beagnach chuile dhuine ach i mír (b) roghnaíodh an dara bosca nó an chéad bhosca minic go leor.

Bhain 2.92% an lánmharc (180) amach sa Chluastuiscint san fhiche Samplach.

Bhain 7.9% marc idir 170 agus 180 amach.

Bhain 27% marc idir 150 agus 180 amach.

3.3 Páipéar Scríofa (180 marc)

Tá dhá chuid sa pháipéar seo, Léamhthuiscint agus Scríobh na Teanga.

3.4 Léamhthuiscint

Bhí ráta freagartha **100%** i gceisteanna 1, 2 agus 3 san fhiche samplach i mbliana.

Ba é **79.69% (119.53 as 150)** an meánmharc a ghnóthaíodh sa Léamhthuiscint san fhiche samplach i mbliana i gcomparáid le 82.5% (nó 123.81 as 150) sa bhliain 2000.

Ceist 1. Méanmharc: 75.88% (30.35 as 40)

Grád	A	B	C	D	E	F/NG	Gan iarracht
Líon %	32.92	37.08	11.25	13.75	3.33	1.67	0

Bhí an fhreagairt sa cheist seo níos laige i mbliana ná mar a bhí anuraidh. Cé gur éirigh le roinnt iarrthóirí lánmharc a bhaint amach, chuaigh roinnt mhaith ar strae i míreanna 3 agus 4. I mír 3 ba mhinic B nó H mar fhreagra agus roghnaíodh A,B,G nó J minic go leor i mír 4. Chomh maith leis sin cailleadh marcanna toisc go raibh an litir cheart úsáidte i mbosca eile freisin acu.

Ceist 2. Méanmharc: 82.58% (41.29 as 50)

Grád	A	B	C	D	E	F/NG	Gan iarracht
Líon %	50.83	39.17	6.67	2.50	0.42	0.42	0

Bhí an fhreagairt sa cheist seo níos fearr i mbliana ná mar a bhí anuraidh. D'éirigh le breis is leath de na hiarrthóirí lánmharc a bhaint amach. Tugadh faoi gach cuid anseo agus chabhraigh sin go mór leo mar, i gcoitinne, bhí an fhreagairt ar chuid (a) níos laige ná na codanna eile.

Cuid (a)

Bhí an fhreagairt ar gceist 1 lag i gcoitinne agus *“i nGaillimh”* mar fhreagra.

Fuarthas a lán iarrachtaí míchearta i gceist 2 agus *“Mí an Mhárta”* roghnaithe in ionad *“Mí Aibreáin”*.

Cé go raibh *“Dlúthdhioscaí”* mar fhreagra ag roinnt iarrthóirí i gceist 3, bhí an freagra ceart níos minice ná mícheart anseo. De ghnáth bhíodhas in ann an freagra ceart a roghnú i gceist 4 agus i gceist 5.

Cuid (b)

Freagairt réasúnta maith anseo tríd síos agus marc níos airde faighte acu de ghnáth i gcomparáid le cuid (a) agus beagáinín níos fearr na cuid (c) fiú.

Bhí an fhreagairt i gceist 1 go maith tríd síos.

Freagairt mhaith arís i gceist 2 agus i gceist 3.

Cé go raibh freagra ceart ann minic go leor i gceist 4, de réir dealraimh bhí *“Fungie”* le feiceáil sa *“Jacuzzi”* nó fiú *“sa linn snámha”* anois is arís.

Bhí ceist 5 réasúnta maith de ghnáth ach ó am go chéile roghnaíodh an dara bosca.

Cuid (c)

Bhí an fhreagairt sa chuid seo níos fearr ná mar a bhí i gcodanna eile. De ghnáth bhí mír 1 mícheart acu agus “seisear” roghnaithe mar fhreagra.

Bhí ceist 2 freagartha i gceart acu ach minic go leor bhí “30” mar fhreagra acu.

Roghnaigh iarrthóirí an fhreagra ceart i mír 3 de ghnáth.

Bhí ceist 4 i gceart ag a lán. Bhí ceist 5 i gceart acu de ghnáth ach anois is arís bhí “30 *album*” acu mar fhreagra.

Ceist 3.

Ráta Freagartha: 100%   Meánmharc: 79.80%   (47.88 as 60)

Grád	A	B	C	D	E	F/NG	Gan iarracht
Líon %	32.92	57.5	7.5	1.25	0.83	0.00	0

Bhí an fhreagairt sa Cheist seo réasúnta maith ach bhí an meánmharc 2.98 marc níos ísle ná anuraidh. Ina dhiaidh sin is uile, fuair 33% grád A sa cheist seo.

De ghnáth arís anseo rinneadh gach cuid (a), (b) agus (c) ach b’annamh a bhí cuid (c) níos fearr ná na codanna eile. Is dealraitheach go raibh cuid (a) beagáinín níos fearr ná cuid (b) ó thaobh marcanna de.

Ón aiseolas a fuarthas ar na foirmeacha Scrúd 60 ba léir nár thug 1.47% de na hiarrthóirí faoi na ceisteanna inar lorgaíodh freagra scríofa sa cheist seo.

Cuid (a)

Bhí an fhreagairt i gceist 1 go maith tríd síos.

D’éirigh le líon mór an fhreagra scríofa a bhí ag teastáil i gceist 2 a bhreacadh síos i gceart ach theip ar go leor iarrthóirí aon rud ciallmhar a scríobh.

Bhí ceisteanna 3 agus 4 i gceart acu i gcoitinne.

Fuarthas roinnt iarrachtaí míchearta i gceist 5 ach go hiondúil roghnaíodh an bosca ceart.

Cuid (b)

Bhí ceist 1 i gceart acu tríd is tríd.

Roghnaíodh an dara bosca “*don leanbh ar scoil*” cuíosach minic i gceist 2 ach ba mhinice an rogha ceart acu.

Ní raibh fadhb rómhór ag aon duine i gceist 3 agus na focail “*Mar ní raibh cáin le bailiú ná rátaí le díol*” cóipeáilte amach mar fhreagra acu.

I gceist 4, cé go raibh an rogha ceart acu den chuid is mó, roghnaíodh “leis an diabhal” minic go leor.

Bhí ceist 5 i gceart acu de ghnáth.

Cuid (c)

D’fhág roinnt iarrthóirí an chuid seo ar lár ar fad nó d’fhág siad ceist nó dhó gan freagra a thabhairt uirthi.

Bhí ceist 1 lag go leor tríd síos.

D’éirigh leo i gcoitinne ceann den dá rogha chearta a aimsiú agus a léiriú i gceist 2.

I gceist 3, minic go leor bhí an rogha cheart acu.

Anois is arís theip orthu aon rud ciallmhar a scríobh i gceist 4, áit ar theastaigh cumadóireacht de shaghas éigin uathu in ionad athscríobh a dhéanamh ar shraith focal.

Bhí an t-eolas ceart acu de ghnáth i gceist 5.

3.5 Scríobh na Teanga

Bhí na hiarrachtaí sa Roinn seo beagáinín níos fearr ná mar a bhí anuraidh. Ba é 64.20 marc as 120 nó **53.5% an meánmharc** i mbliana i gcomparáid le 51.2% sa bhliain 2000.

Ón aiseolas a fuarthas ar na foirmeacha Scrúd 60 ba léir nár thug 1.11% faoin Roinn seo in aon chor.

Ceist 4

Ráta Freagartha: 95.42%

Meánmharc: 64.83% (19.45 as 30)

Grád	A	B	C	D	E	F/NG	Gan iarracht
Líon %	15.83	34.17	15.00	18.75	9.17	2.5	4.58

Cé go raibh dornán beag a thug faoi chuid (a) agus (b), cuid amháin a rinneadh de ghnáth. Bhí claonadh ann cuid (a) a roghnú thar cuid (b) i mbliana. Arís i mbliana, bhí go leor daoine nár thug faoi cheist 4 in aon chor ach a bhí sásta tabhairt faoi cheisteanna 5 agus 6. Ba léir freisin go raibh go leor iarrthóirí ann nach raibh cleachtadh acu ar na tascanna a bhíonn i gceist. Bhí an laige seo níos soiléire i gcuid (b) “An Cuireadh” ná i gcuid (a) “Fógra”.

4(a): Fógra

Rinneadh iarracht inmholta ar fhógra cruinn cumarsáideach a chumadh agus bhí sé soiléir go raibh taithí ag a lán iarrthóirí ar an tasc seo. Ach sin ráite, bhí dream ann a scríobh scéal de shaghas éigin bunaithe ar na pictiúir agus úsáideadh an aimsir chaite go minic. Bhí dream eile ann a bhreac síos na ceisteanna agus a thug freagra ansin orthu.

Pictiúr 1. Cé go raibh an foclóir cuí ag roinnt mhaith (*pictiúr/scannán*), bhí dornán eile ann a d'fhógair go raibh "*Pictiúrlann*" ar siúl.

Ba ghnách "*Halla na Scoile*" luaite mar áit, ach uaireanta bhí éiginnteacht ag baint leis an áit agus "*Halla*" ina aonar gan cháiliú mar fhreagra.

Pictiúr 2. Leanadh na treoracha do phictiúr a dó ach, ó am go chéile, fágadh ceann de na treoracha ar lár. Ba léir go raibh taithí mhaith ag a lán iarrthóirí ar an tasc seo. I gcás fánach rinneadh cóipeáil ghlan ón léaráid agus a leithéid de "*Dé 15*" luaite don lár/dáta.

Pictiúr 3. Luadh Ronan go minic ach uaireanta gan ionramháil chuí mar shampla "*Tá Ronan Keating is speisialta.*" Seans maith nár tuigeadh an focal "*aoi*".

Pictiúr 4. Ba é an seanscéal céanna é maidir leis an airgead agus a leithéid de "*Tharlóidh an t-airgead do Chernobyl*" acu go minic. Ach chonacthas freisin nathanna cosúil le "*Ar son Chernobyl*" nó "*Tá an t-airgead ag dul go páistí Chernobyl*". Bhí roinnt fógraí thar a bheith ealaíonta. Ach, mar a luadh cheana, theip glan ar roinnt iarrthóirí an tasc a thuiscint agus a chomhlíonadh i gceart. Mar shampla fuarthas alt faoi Ronan Keating féin in ionad fógra agus, uaireanta eile, alt (san aimsir chaite) ag cur síos ar eachtra bunaithe ar na léaráidí.

4(b): Cuireadh

Bhí sé soiléir cérbh iad na hiarrthóirí a raibh cleachtadh acu ar an tasc seo. Ba mhínic beannú agus slánú oiriúnach acu agus iarracht ar na treoracha a leanúint.

Ag an am céanna bhí dream eile ann nár thuig an tasc a bhí le déanamh, nár éirigh leo leagan amach sásúil a dhéanamh agus a bhféadfaí a rá fúthu nár scríobh siad Cuireadh mar a theastaigh.

Pictiúr 1. Bhí an fhreagairt anseo cruinn go leor sna hiarrachtaí maithe ach amháin gur fágadh focheist fánach gan freagairt anois is arís. Tagairt don lár nó don dáta is mó a chaill siad.

Pictiúr 2. Is beag duine ar éirigh leis/léi cuntas cruinn a scríobh faoi cad a tharla nuair a chuaigh sí go dtí an bosca teileafóin. Is annamh a bhí ceangal idir an gléas briste agus an gá le nóta a scríobh ach bronnadh marcanna ar iarracht a d'inis go raibh an teileafón briste.

Pictiúr 3. Tá leaganacha simplí le cuireadh a thabhairt do dhuine ach is amhlaidh nach bhfuil siad ar eolas ag roinnt mhaith iarrthóirí. Meascán de na focail sa cheist is mó a bhí ann mar fhreagra.

Pictiúr 4. B’annamh an aimsir fháistineach in úsáid anseo agus bhí an chumarsáid féin lochtach go leor.

Dar ndóigh bhí roinnt iarrachtaí a bhí geall lena bheith foirfe ach b’eisceachtaí iad. Toisc sraith phictiúr a bheith anseo fuarthas freisin cuntas/cur síos ar an “eachtra” léirithe. Bhí roinnt iarrthóirí ann a thug faoin dá chuid sa cheist seo ach d’éirigh níos fearr leo sa chéad chuid áit a raibh cumarsáid agus cruinneas Gaeilge níos fearr acu.

Ceist 5

Ráta Freagartha: 97.50%

Meánmharc: 55.65% (22.26 as 40)

Grád	A	B	C	D	E	F/NG	Gan iarracht
Líon %	14.58	19.17	21.67	14.58	16.67	10.83	2.5

5(a) Litir

Roghnaíodh an Litir níos minice ná an Fhoirm Iarratais. De ghnáth bhí seoladh, beannú agus slánú i gceart ach uaireanta fágadh an dáta ar lár.

Pictiúr 1. B’annamh a fuarthas iarracht chruinn ar an dá cheist anseo. Ba mhinic trácht ar an áit a raibh an t-Óstán ach gan aon insint faoin Óstán féin seachas a leithéid de *“Tá mé ag obair san Óstán seo”*.

Pictiúr 2. D’éirigh leo insint faoin obair san Óstán ach uaireanta ní raibh ann ach tagairt lom ar nós *“ag glanadh”*, *“ag scuabadh”*. Is annamh a chonacthas leaganacha cosúil le *“Ag freastal ar na h-aíonna”* nó *“Ag iompar bagáiste”*. Minic go leor ní raibh ach tagairt amháin don obair nuair a bhí dhá thagairt ag teastáil.

Pictiúr 3. Arís anseo bhíodhas ag súil le dhá thagairt do na h-aíonna. Bhí an fhreagairt sa mhír seo beagáinín níos laige na i mír 2. Rinneadh tagairt go minic do na daoine a bhí ag obair ann in ionad do na daoine a thagann ann. Ach ba léir gur thuig roinnt eile an cheist agus rinneadh iarracht chreidiúnach an t-eolas a bhain leis an bpictiúr a chur in iúl bíodh is go raibh an foclóir teoranta go leor.

Pictiúr 4. Ba léir anseo go raibh méid áirithe de ghlanmheabhair ag iarrthóirí agus d’úsáid siad é cé nach raibh sé ag teacht go h-uile is go h-iomlán leis an léaráid, mar shampla *“ag dul go díoscó”*. Ach, mar sin féin, d’éirigh leo tagairt de shaghas éigin a dhéanamh don *“Galf”*. Bhí tagairtí don *“Dráma/Amharclann”* in easnamh go minic.

Ba léir go raibh iarrthóirí ag brath ar an méid a bhí cleachtaithe/foghlamtha acu sa rang in ionad a bheith ag iarraidh an cheist a fhreagairt trí thagairt chruinn a dhéanamh do na léaráidí.

5(b) Foirm Iarratais

Thug a lán iarrthóirí iarracht faoin gcuid seo, fiú iad siúd a raibh an litir déanta acu.

Uimhir theileafóin – an-mhaith arís i mbliana.

Seoladh – réasúnta cruinn tríd síos ach rian an Bhéarla le feiscint minic go leor.

Aois – go maith, idir scríobh agus figiúirí.

Dáta Breithe – réasúnta maith tríd síos ach an bhliain in easnamh go minic.

Cén bhliain a rinne tú an T.S. – Má thuig siad an cheist seo níor fhreagair siad go maith é. Cé gur luadh bliain ar nós 1999, chonacthas freisin a leithéid de “3” nó “4” ach ba annamh a bhí “3ú” acu. Fágtha gan iarracht ag roinnt iarrthóirí.

Trí ábhar scoile – Maith go leor ach míthuiscint ar an gceist seo freisin agus ainm scoile mar fhreagra acu. Fágtha ar lár ag roinnt daoine freisin. Freagairt níos laige ná mar a mbeifeá ag súil leis i ndáiríre.

An bhfuil ceadúnas tiomána agat? – Lag sa chruinneas go rí-mhinic.

An bhfuil do charr féin agat? – Lag sa chruinneas anseo freisin.

An raibh tú ag obair i ngaráiste cheana? – Bhí *tá/níl/sea* go minic acu.

An mbeadh tú sásta ranganna oíche a dhéanamh? – Bhí *tá/sea* níos minice acu ná Beidh/Bheinn.

An dtuigeann tú conas a oibríonn inneall gluaisteáin? – “*Tuigim*” nó “*Tuigeann*” anois is arís ach “*Tá tuigeann mé*” freisin.

Ciorcal – réasúnta ach fágtha ar lár arís i mbliana ag roinnt iarrthóirí.

Trí sport a thaitníonn leat – Freagairt réasúnta cruinn anseo ach Béarla uaireanta mar shampla “*Gaeilic*” nó “*Golf*”.

Dáta – líonta isteach go cruinn go minic.

An t-Alt

Nuair a scríobhadh an t-alt bhí sé réasúnta agus *ad rem* de ghnáth. I gcásanna áirithe bhí alt ginearálta ar eolas acu agus leaganacha agus foclóir oiriúnach acu agus ní raibh le déanamh ach é a cheangal le hobair i ngaráiste. Fuair siad luach a gcuid saothair go minic anseo mar ba mhinic na h-iarrachtaí fada go leor. Ach bhí go leor leor iarrthóirí nár scríobh mórán (thart fá 20 focal) agus dream eile a d’fhág an t-alt ar lár ar fad.

Ceist 6

Ráta Freagartha: 85.83%
50)

Meánmharc: 55.78% (27.89 as

Grád	A	B	C	D	E	F/NG	Gan
------	---	---	---	---	---	------	-----

							iarracht
Líon %	10.00	21.25	12.92	16.67	14.58	10.42	14.17

Roghnaíodh cuid (a) níos minice ná cuid (b) agus thug iarrthóir fánach faoin dá chuid. Ba bheag duine a ghabh thar an 90 focal!

6(a). Féile na Cásca

Bhí na hiarrachtaí anseo cuíosach i gcoitinne. Ní raibh fadhb acu de ghnáth cúig thagairt a dhéanamh don ócáid. Scríobh dornán iarrthóirí alt cumarsáideach le neart briathra agus foclóir oiriúnach ann. Ach ba eisceachtí iad i ndáiríre. Ba rí-mhínic cúpla abairt ghinearálta agus ansin abairt fhada agus liosta de na himeachtaí sa léaráid. Chuaigh sé dian ar an dream seo 90 focal a scríobh agus chaill siad marcanna dá réir. Ní féidir a rá go raibh an chumarsáid sna hiarrachtaí seo gan locht. Seans gur cheap roinnt iarrthóirí go raibh orthu tagairt a dhéanamh do gach rud sa phictiúr in ionad cuntas a scríobh ar an bhFéile. Seans freisin go raibh an iomarca focal / leideanna sa phictiúr.

6(b). Eachtra a tharla

Bhíothas ag súil le tagairt do gach pictiúr mar aon le dhá thagairt do phictiúr a trí sa cheist seo. D'éirigh leo i gcoitinne ceithre thagairt a dhéanamh. Mínic go leor fágadh an chéad tagairt do phictiúr a trí ar lár. Bhí an chumarsáid sa chuid seo níos fearr ná i gcuid (a) agus ní raibh an fhadhb chéanna acu maidir le fad an pháosa.

I roinnt cásanna baineadh míthuiscint as an ngluais a tugadh dóibh. Mar shampla bhí a leithéid de *“Chonaic mé lá scamallach sa teach”* agus *“Chonaic mé teach deatach”*. Níor tuigeadh an focal *“dréimire”* agus ba mhínic tagairt do *“Laidéar”* (sic). Anois is arís chuaigh iarrthóirí i muinín an Bhéarla fiú nuair a bhí an focal a bhí uathu sa ghluais.

Bhí go leor cuntas ann ina raibh na tagairtí, an chumarsáid agus an cruinneas réasúnta maith agus marc sách ard bronnta orthu.

4.0 Moltaí do mhúinteoirí agus do dhaltaí

1. Tréaslaítear le múinteoirí Gaeilge na tíre an dea-obair atá ar bun acu. Tá roinnt moltaí thíos a d'fhéadfadh cabhrú leis an nGaeilge a threisiú mar ábhar sna scoileanna.
2. An Ghaeilge a úsáid mar theanga ranga ón gcéad bhliain ar aghaidh. Ba chóir aistriúcháin chomhuaineacha sa rang a sheachaint mar nach gcabhraíonn siad leis na daltaí go fadtréimhseach an teanga a shealbhú. Is féidir struchtúir bhunúsacha a thabhairt do dhaltaí a chuireann ar a gcumas ceistean a chur i nGaeilge ón gcéad lá amach. Is féidir daltaí a chur ag obair le chéile ag bailiú eolais óna chéile agus á chur i láthair an

ranga. Bíonn an t-agallamh beirte an-tairbheach le scil na cainte a fhorbairt.

3. Moltar go leor amhrán agus drámaí a dhéanamh le daltaí ag an mBonleibhéal ionas gur féidir leo an teanga a fhoghlaim ar bhealach gníomhach. Is féidir físeán díobh a dhéanamh agus iad ag cur agallaimh ar a chéile nó ag déanamh rólaithrise. Cabhraíonn sé seo lena muintín astu féin a chothú.
4. Is féidir eolas na ndaltaí ar na canúintí a fhorbairt ag baint úsáide as téipeanna, míreanna ó Raidió na Gaeltachta, cláracha tráthúla ó TG4, dlúthdhioscaí ROM agus an t-idirlíon sa seomra ranga. Ba chóir eolas a thabhairt do na daltaí maidir leis na príomhdhifríochtaí atá idir na trí mhórchanúint.
5. Tá gá le breis béime a leagan ar bhunghnéithe na teanga ar nós inscní na n-ainmfhocal, aidiachtaí, uimhreacha, ainmneacha na mbailte móra agus na gcontaetha. D'fhéadfaí obair thionscadail an-suimiúil a dhéanamh faoi logainmneacha agus é a cheangal leis an tíreolaíocht.